

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TER HOOGTE VAN SLIJKENHOEFSTRAAT 15 TE RUMST (PROV. ANTWERPEN)

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 1248

Rapport opgemaakt door:

Mevrouwhofstraat 1a
3511 Hasselt

juni 2020

Projectnummer intern: 28413

Projectnummer extern: D-23-946

Projectnummer OE: 2020C294

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief ter hoogte van Slijkenhoefstraat 15 te Rumst (prov. Antwerpen).

Auteur

Evelien Dirix

Projectnummer

- 28413 (intern)
- D-23-946 (extern)
- 2020C294 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Hasselt, juni 2020

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1248

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Versies		
<i>Versie</i>	<i>Datum</i>	<i>Status</i>
v0	5/06/2020	Interne draft
v1	18/06/2020	Externe draft
v2	19/06/2020	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Evelien Dirix
Project Manager	Anouk Van der Kelen
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen
General director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	Bureaustudie	7
1	Inleiding	7
1.1	Thesaurus	7
1.2	Administratieve gegevens.....	7
1.3	Locatie en omschrijving werken	8
1.4	Wettelijk kader	10
1.5	Doel van het onderzoek en onderzoeksstrategie	10
2	Aard van de bedreiging.....	11
2.1	Huidige situatie.....	11
2.2	Toekomstige situatie	13
3	Assessmentrapport: Landschappelijke analyse	15
3.1	Topografische situering	15
3.2	Bodemkundige situering.....	18
4	Assessmentrapport: Archeologische voorkennis.....	25
4.1	Historische situering	26
4.2	Inventarissen Onroerend Erfgoed	27
4.3	Cartografische bronnen	32
5	Besluit	38
5.1	Interpretatie en datering	38
5.2	Potentieel tot kennisvermeerdering.....	38
6	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	40
7	Bibliografie.....	41

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: GRB met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	8
Figuur 2: Gewestplan met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	9
Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt en CadGIS, 2020)	9
Figuur 4: De recentste orthofotomozaïek met aanduiding van het projectgebied, de bestaande volumes met datering en een photokeyplan. (Bron: Geopunt/initiatiefnemer/ABO nv, 2020) ..	11
Figuur 5: Doorsnede nieuwbouw met reinwaterkelders (initiatiefnemer, 2020)	13
Figuur 6: Toekomstplan. (Bron: Geopunt/initiatiefnemer/ABO nv, 2020)	14
Figuur 7: De topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	15
Figuur 8: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied en de waterlopen. (Bron: Geopunt, 2020)	16
Figuur 9: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied in detail. (Bron: Geopunt, 2020)	16
Figuur 10: Hoogteprofiel NWZO. (Bron: Geopunt, 2020)	17
Figuur 11: Hoogteprofiel ZWNO. (Bron: Geopunt, 2020)	17
Figuur 12: Hoogteprofiel ZWNO. (Bron: Geopunt, 2020)	17
Figuur 13: Skyview (0,25m) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	18
Figuur 14: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	19
Figuur 15: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	20
Figuur 16: Detail van de eenheden die de onderstaande Quartairgeologische kaart kenmerkt (Bron: DOV 2020)	20
Figuur 17: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart met het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	21
Figuur 18: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	22
Figuur 19: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	22
Figuur 20: Uitgevoerde controleboringen met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt/ABO nv, 2020)	23
Figuur 21: Boorstaat boring 4. (Bron: Delo nv, 2020)	24
Figuur 22: Foto van boring 4. (Bron: Delo nv, 28/05/2020)	24
Figuur 23: Conclusie van de uitgevoerde controleboringen met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt/ABO nv, 2020)	24
Figuur 24: Weergave van de meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed in de directe omgeving van het projectgebied. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2020).	27
Figuur 25: Alle CAI-meldingen in de directe omgeving van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2020).	28
Figuur 26: Fricxkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	32
Figuur 27: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Bron: Geopunt, 2020).	33
Figuur 28: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	34
Figuur 29: Vandermaelenkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	34
Figuur 30: Popp-kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	35

Figuur 31: Topografische kaart van 1969 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	36
Figuur 32: Orthofotomozaïek 1971 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	36
Figuur 33: Orthofotomozaïek 1989 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	37
Figuur 34: Orthofotomozaïek 2000-2003 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	37

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1: Overzichtstabel geplande diepte toekomstige werken (Bron: initiatiefnemer, 2019)... 14	
Tabel 2: Coördinaten van de uitgevoerde boringen (ABO nv, 2020)	23
Tabel 3: Geraadpleegde bronnen voor hoofdstuk 4.....	25
Tabel 4: Overzichtstabel CAI-locaties in een straal van 2km. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019).....	30
Tabel 5: Overzichtstabel archeologische rapporten in een straal van 1.500 meter. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2020).....	31

DEEL 1 BUREAUSTUDIE

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Rumst, Slijkenhoefstraat, Hoeve Slakkenhof, E19, Morenhoek, Keizersberg, infrastructuur, watertoren, intacte bodemopbouw

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

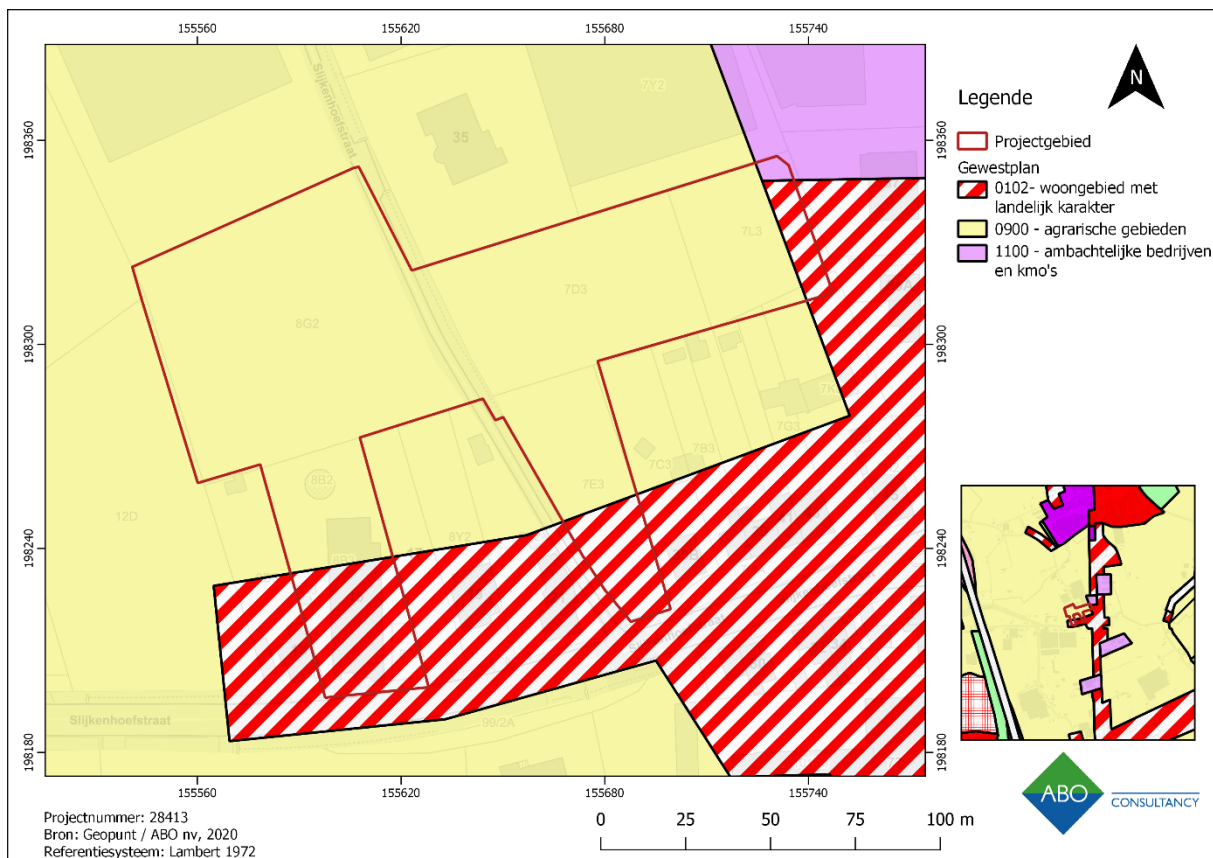
Projectcode: 28413	Onroerend Erfgoed: 2020C294
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres projectgebied	
- Straat + nr.:	Slijkenhoefstraat 15
- Postcode:	2840
- Fusiegemeente:	Rumst
- Land:	België
Lambert 72 coördinaten (EPSG:31370)	155540.7867294160241727 / 198196.1470082421437837 : 155747.1563456231961027 / 198355.3739072495664004
Kadaster	
- Gemeente:	Rumst
- Afdeling:	RUMST 1 AFD/RUMST/
- Sectie:	B
- Percelen:	11037B0007/00K003, 11037B0008/00G002, 11037B0007/00D003, 11037B0007/00E003, 11037B0008/00B002, 11037B0008/00S002, 11037B0008/00B003, 11037B0008/00K002, 11037B0007/00L003, 11037B0007/00G003
Oppervlakten:	
	Betrokken percelen: ca. 18.395,84m ²
	Projectgebied: ca. 13.061,37 m ²
	Geplande bodemingreep: ca. 5.919,17m ²
Onderzoekstermijn	Mei – juni 2020

1.3 LOCATIE EN OMSCHRIJVING WERKEN

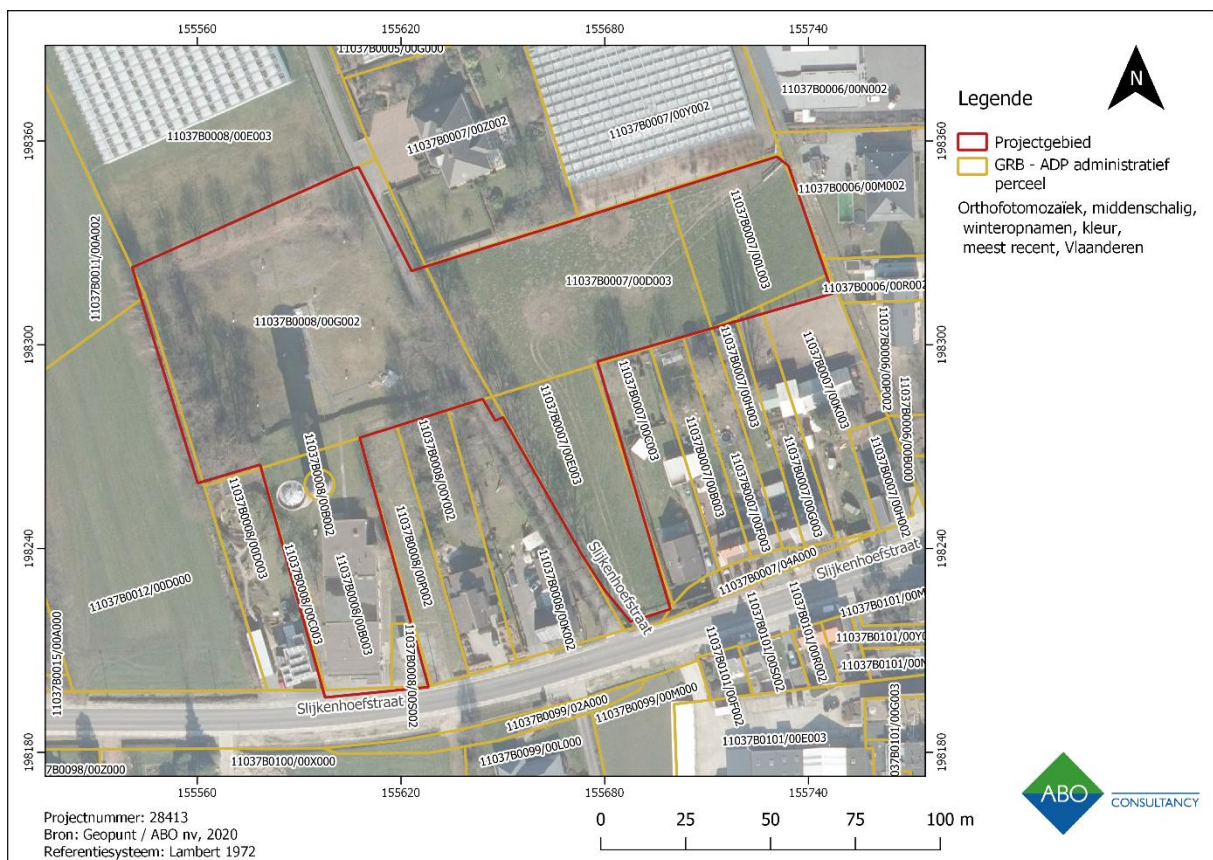
Deze archeologienota kwam tot stand naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan enkele percelen aan Slijkenhoefstraat 15 te Rumst (Provincie Antwerpen) (Figuur 1). Het projectgebied omvat percelen 11037B0007/00K003, 11037B0008/00G002, 11037B0007/00D003, 11037B0007/00E003, 11037B0008/00B002, 11037B0008/00S002, 11037B0008/00B003, 11037B0008/00K002, 11037B0007/00L003 en 11037B0007/00G003 (Rumst, afd. 1, sectie B). De opdrachtgever in een eerste fase de bouw van een nieuw opjaagstation en reinwaterkelders op percelen 11037B0007/00K003, 11037B0007/00D003, 11037B0007/00E003, 11037B0007/00L003 en 11037B0007/00G003. Van zodra deze infrastructuur in werking is, zullen de bestaande gebouwen met onder andere een opjaagstation, reinwaterkelders en een watertoren op percelen 11037B0008/00B002, 11037B0008/00S002, 11037B0008/00B003 en 11037B0008/00K002 gesloopt en verwijderd worden. Het projectgebied is momenteel grotendeels aangeplant met bebouwde volumes aan de Slijkenhoefstraat en ondergrondse installaties op de overige percelen. Het projectgebied ligt volgens het Gewestplan in woongebied met landelijke karakter en agrarische gebieden (Figuur 2).

Figuur 1: GRB met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

Figuur 2: Gewestplan met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt en CadGIS, 2020)

1.4 WETTELIJK KADER

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer wegens de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. De initiatiefnemer wenst de bestaande opjaagstations en reinwaterkelders met nutsleidingen te vervangen door een nieuwbouw op een nabijgelegen perceel. De geplande toekomstige werken in twee fasen worden beschouwd als een ingreep in de bodem verspreid over quasi het gehele projectgebied.

Het projectgebied bevindt zich buiten een definitief of tijdelijk beschermde archeologische site en buiten een geïnventariseerde archeologische zone. Verder valt het projectgebied eveneens buiten een zone waar geen archeologie te verwachten valt. De oppervlakte van de betrokken percelen overschrijdt de drempelwaarde van 3.000m², nl. ca. 18.395,84m² en overschrijft de drempelwaarde voor geplande bodemingrepen. Er moet dan in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Het bureauonderzoek moet uitwijzen of een onderzoek met ingreep in de bodem mogelijk en wenselijk is voor het projectgebied.

1.5 DOEL VAN HET ONDERZOEK EN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Deze archeologienota heeft als doel na te gaan welke archeologische resten er te verwachten zijn ter hoogte van het projectgebied en in welke mate deze bedreigd worden door de nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek in deze archeologienota heeft drie doelen.

- 1) Er wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel.
- 2) Er wordt nagegaan welke bewaring van deze resten te verwachten is.
- 3) Er wordt nagegaan welke impact van de geplande bodemingreep zal hebben op deze resten.

De gegevens, waarop het onderzoek is gebaseerd, vloeien voort uit de plannen aangeleverd door de initiatiefnemer en landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten met de bedoeling steeds het archeologisch verwachtingsprofiel te confronteren met de aard van de geplande werken om zo de impact van deze werken op het bodemarchief te bepalen.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt een advies geformuleerd omtrent een eventueel archeologisch vervolgonderzoek, een *in situ* bewaring of een vrijgave. De volgende stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

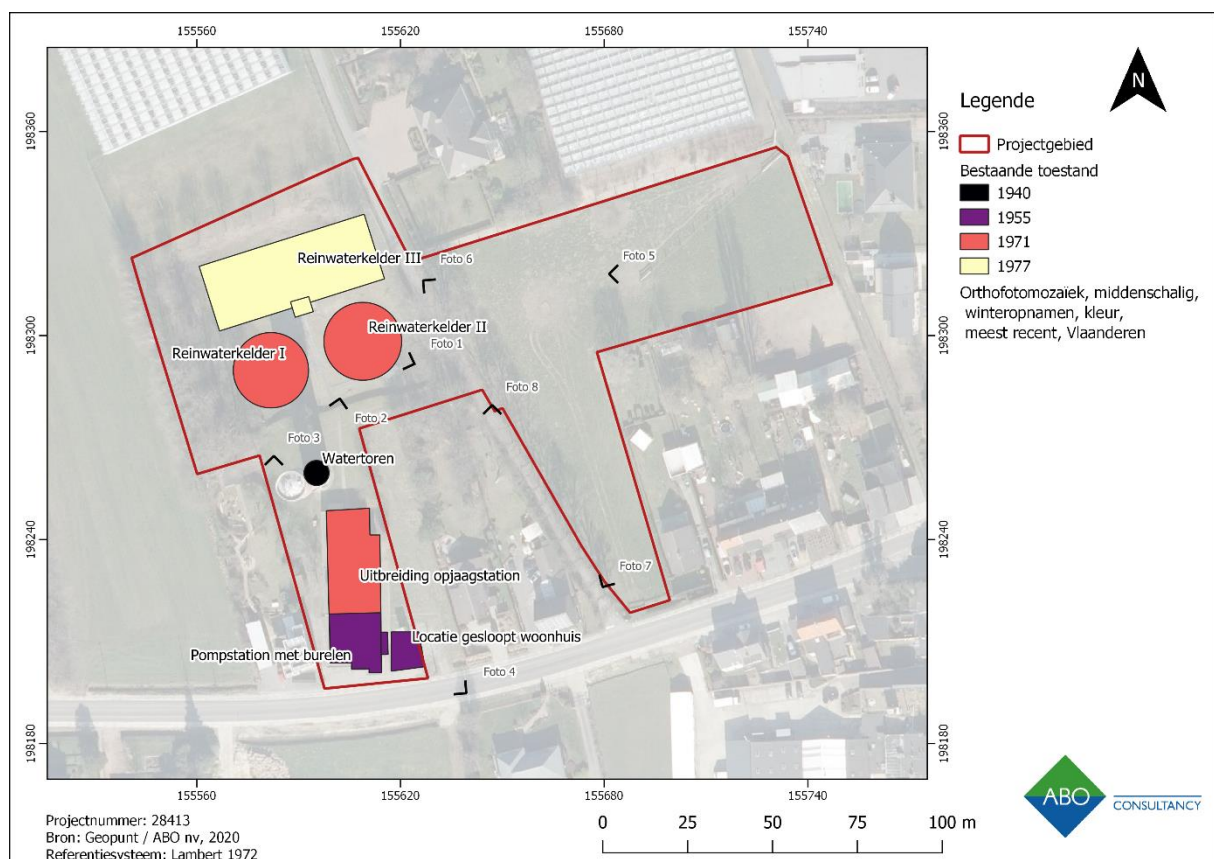
- 1) Een studie van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het projectgebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiertoe werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een studie van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geeft inzicht in het archeologisch potentieel van het projectgebied (hfst. 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied bestaat uit enkele percelen aan de Slijkenhoefstraat 15 te Rumst. Heden is op deze percelen een woonhuis met aanpalend opjaagstation en watertoren uit 1948 zichtbaar (11037B0008/00B002, 11037B0008/00S002, 11037B0008/00B003). In de achterliggende percelen zijn ondergrondse reinwaterkelders aanwezig (11037B0008/00G002 en 11037B0007/00D003). De watertoren is opgericht in 1940. Het opjaagstation volgde in 1955 en kende uitbreidingen in de jaren 1960-1970. De dienstwoning die aan de oostelijke zijde van het station was gebouwd, werd reeds in 2012 gesloopt. Bestaande aanzuigleidingen werden in twee fasen tussen 2005 en 2010 vernieuwd.

Het opjaagstation (pompstation) kent eveneens een ondergronds waterreservoir tot op een diepte van ca. 680cm-MV. Volgens archiefplannen uit 1971 plande men toen een uitbreiding van het bestaande pompstation met een bijkomend volume, eveneens met een kelderverdieping tot ca. 350m-MV. Gelijktijdig werden de bestaande ondergrondse reinwaterkelders gebouwd. De rechthoekige reinwaterkelder in het noordelijke gedeelte van het projectgebied werd gebouwd op basis van plannen van 1977. Alle ondergrondse reinwaterkelders hebben een bestaande diepte van ca. 350cm-MV.

Figuur 4: De recentste orthofotomozaïek met aanduiding van het projectgebied, de bestaande volumes met datering en een photokeyplan. (Bron: Geopunt/initiatiefnemer/ABO nv, 2020)

De westelijke zone

Foto 1 : zicht op de bestaande ondergrondse reinwaterkelders (ABO nv, 28/05/2020)

Foto 2: zicht op de uitbreiding en watertoren (ABO nv, 28/05/2020)

Foto 3: zicht op het grasveld ten westen van de watertoren en het hoofdgebouw (ABO nv, 28/05/2020)

Foto 4: zicht op de watertoren, pompstation en voormalige locatie van het woonhuis aan de Slijkenhoefstraat (initiatiefnemer, 2012)

De oostelijke zone

Foto 5 : zicht op perceel 7D3 en 7L3 (ABO nv, 28/05/2020)

Foto 6: zicht op perceel 7D3 vanaf de Slijkenhoefstraat (ABO nv, 28/05/2020)

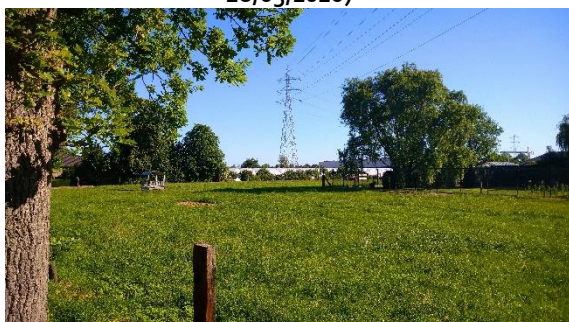

Foto 7: zicht op percelen 7E3 en 7D3 vanaf de Slijkenhoefstraat (ABO nv, 28/05/2020)

Foto 8: zicht op perceel 7D3 en de Slijkenhoefstraat (ABO nv, 28/05/2020)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De initiatiefnemer plant meervoudige werken op het projectgebied in meerdere fasen. Het nieuwe opjaagstation en reinwaterkelders wordt opgericht in de Slijkenhoefstraat te Rumst in de nabijheid van het bestaande opjaagstation met bijhorende reinwaterkelders. Van zodra dit nieuwe opjaagstation werkzaam is, wordt overgegaan tot de sloop van de bestaande infrastructuur op de bestaande site.

2.2.1 FASE I: NIEUW OPJAAGSTATION EN REINWATERKELDER

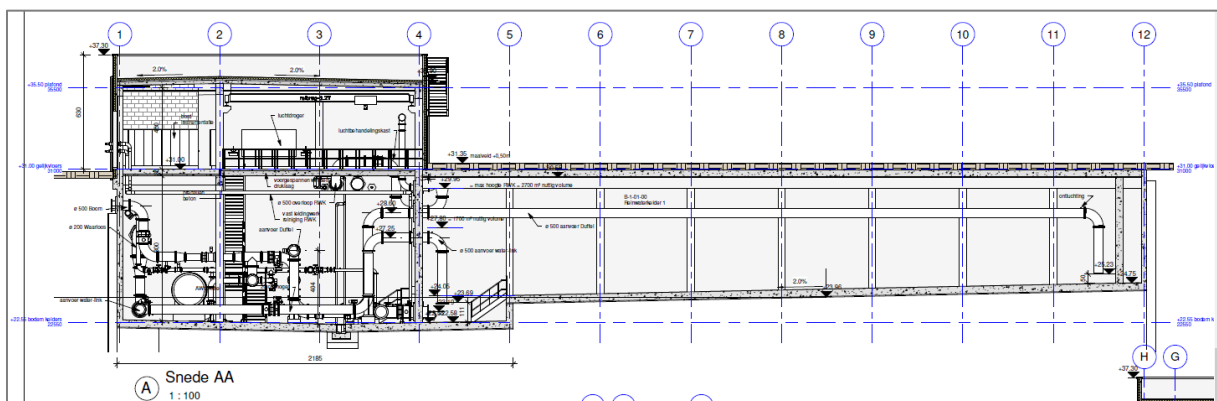
Het oprichten van een nieuw opjaagstation ter vervanging van het bestaande opjaagstation. Het pompgebouw bevat een kelderniveau en een gelijkvloers niveau. Het gelijkvloers-niveau wordt net als de aanliggende reinwaterkelders deels met grond overdekt/ingegraven in een talud.

De volledige bestaande opslagcapaciteit reinwater, ca. 5.000m³, die nu verdeeld is over een 4 oudere, kleinere reinwaterkelders wordt vervangen door 2 nieuwe reservoirs, rechtstreeks aansluitend aan het nieuwe pompgebouw. De pompen zuigen rechtstreeks aan uit de nieuwe kelders. Stedenbouwkundig/vergunningsmatig en ook qua graafwerken/bouwput vormen het pompgebouw en de kelders één bouwwerk/geheel.

Bijkomend zullen nieuwe nutsleidingen en aansluitingen aangelegd worden. De details hiervan zijn te vinden op de plannen in bijlage. De aansluitingen zijn:

- Aansluitingen voor de toevoer van rein water worden via het pompgebouw aangesloten op de aanzuigkelders. In het pompgebouw worden de nodige schakelafsluiters en verbindingen voorzien om steeds een goede doorstroming van alle kelders te bekomen.
- Aansluiting op de persleidingen naar het drinkwaternet, heraanleg van de persleidingtracés op het terrein.

Door op nieuwe terrein een volledig nieuw opjaagstation te voorzien brengt deze bouw diverse ondergrondse en bovengrondse werken met zich mee voor terreinwerken, ondergrondse kabel- en leidingwerken, verhardingen, riolering en aanplanting.

Figuur 5: Doorsnede nieuwbouw met reinwaterkelders (initiatiefnemer, 2020)

2.2.2 FASE II: AFBRAAK EN VERWIJDERING BESTAANDE VOLUMES

Het bestaande opjaagstation en de bijhorende reinwaterkelders (verouderde infrastructuur) die met dit project vervangen worden, zullen nog een paar maanden na voltooiing project parallel in dienst blijven om een vlotte overgang te creëren. Vervolgens zal er worden overgegaan tot de afbraak van het bestaande opjaagstation inclusief de watertoren. Deze fase van afbraak wordt reeds voorzien in de

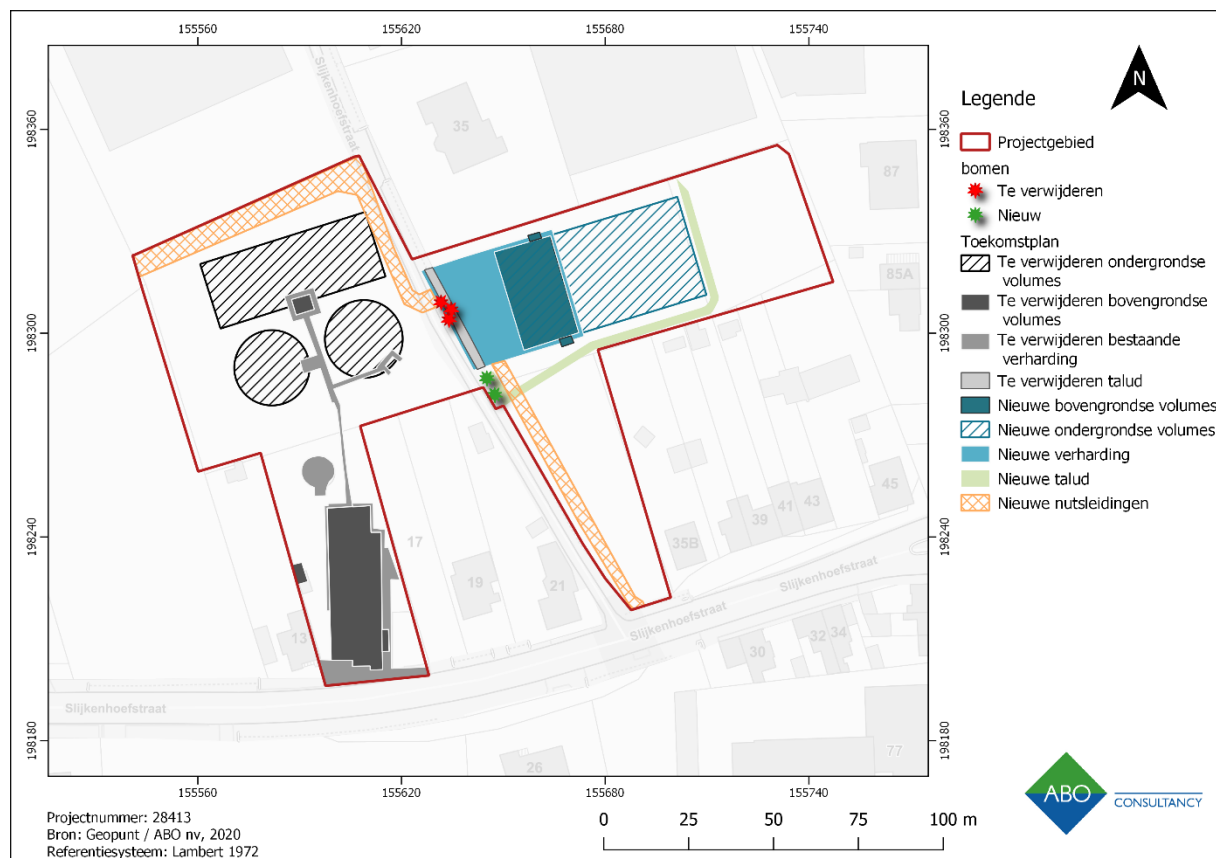
omgevingsvergunning (in een volgende fasering) en moet bijgevolg ook in deze archeologienota opgenomen worden.

Voor een betere leesbaarheid zijn alle betrokken plannen bijgevoegd via een aparte bijlagemap.

Overzicht ingrepen:

		oppervlakte (in m ²)	bestaande bodemingreep (in cm-MV)	geplande bodemingreep (in cm-MV)	maximale bodemingreep (inclusief archeologisch buffer) (in cm- MV)
Constructies	Te slopen bestaande bebouwing	767,55	680		730
	Te verwijderen bestaande verharding	553,95	20		70
	Te verwijderen reinwaterkelder	1813,88	350		400
	Nieuwbouw	525,13		850	900
	Reinwaterkelders	1.175,76		740	790
	Verharding	695,55		20	70
Nutsleidingen	RWA/DWA	/		100	150
Groenaanleg	Groenaanleg/talud	275,36		20	70
	Nieuwe bomen	/		20	70
	Bestaande bomen verwijderen	/		20	70

Tabel 1: Overzichtstabel geplande diepte toekomstige werken (Bron: initiatiefnemer, 2019).

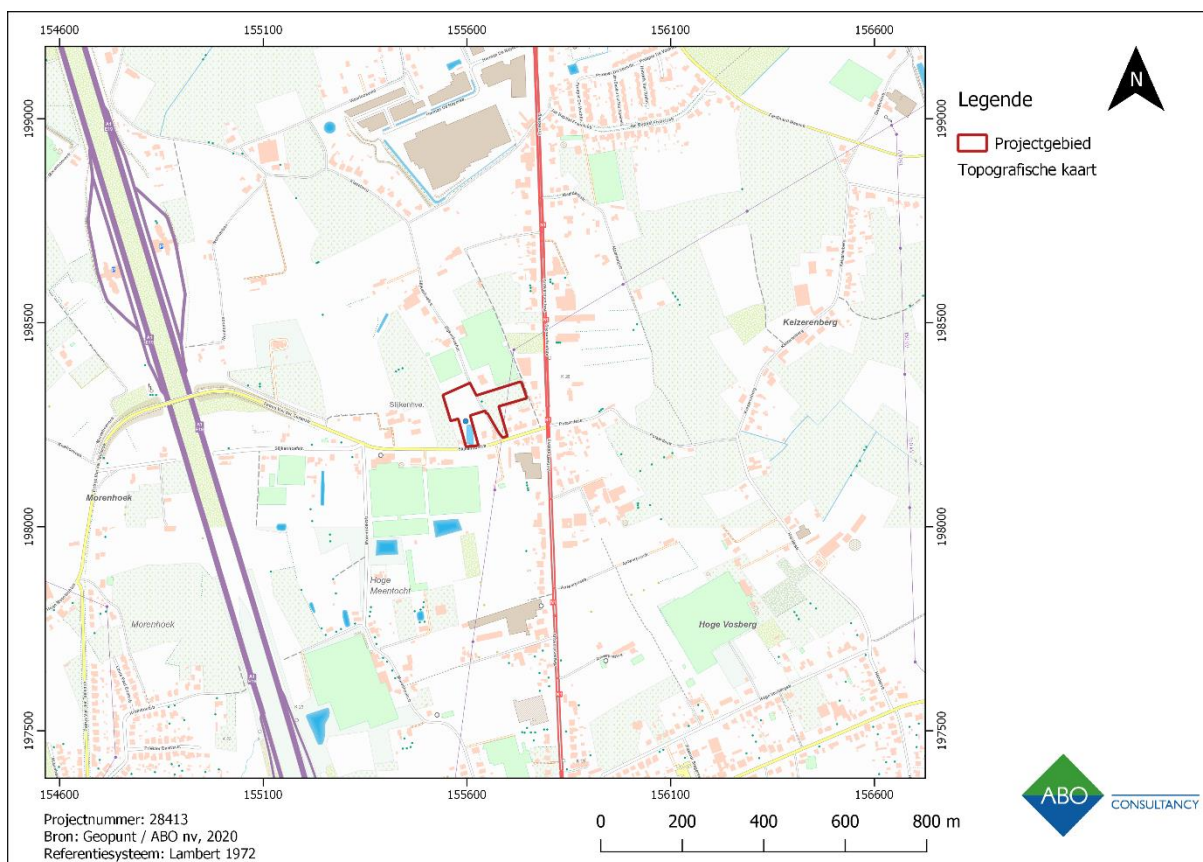
Figuur 6: Toekomstplan. (Bron: Geopunt/initiatiefnemer/ABO nv, 2020)

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

Het projectgebied is gelegen ten noordoosten van het centrum van Rumst, aan de overzijde van de E19, tussen Rumst en Waarloos (Kontich) (Figuur 7). De topografische kaart duidt de directe omgeving van de Slijkenhoefstraat aan als 'Morenhoeck'. De agrarische omgeving is in het zuid- en noordoosten omgeven door de Hoge Vosberg en de Keizersberg. Het projectgebied ligt tussen twee aanzienlijke verkeersaders, de E19 en N1 Antwerpseweg, beide verbindingswegen tussen Antwerpen en Brussel. De huidige bebouwing is ingekleurd met een blauwe kleur dat een watervoorzieningsinstallatie indiceert.

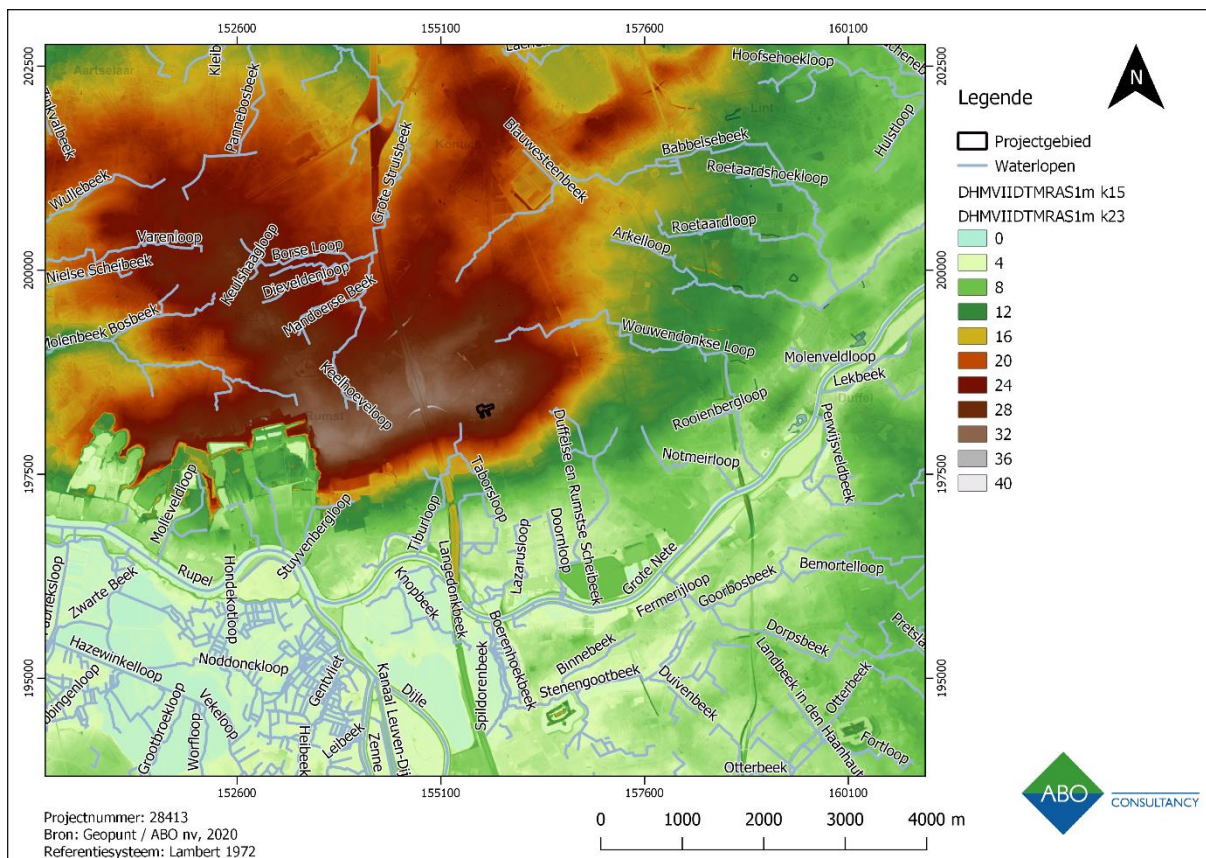
Figuur 7: De topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

Vanuit landschappelijk standpunt ligt het projectgebied in 'Zuiderkempen' (ca. 5-40m TAW), meer bepaald in 'Land van Kontich-Ranst'. Hoofdzakelijk vlakke topografie met sterk versnipperde en onregelmatige open kleine ruimten en beperkt aantal gerichte vergezichten voornamelijk begrensd door bebouwing.¹

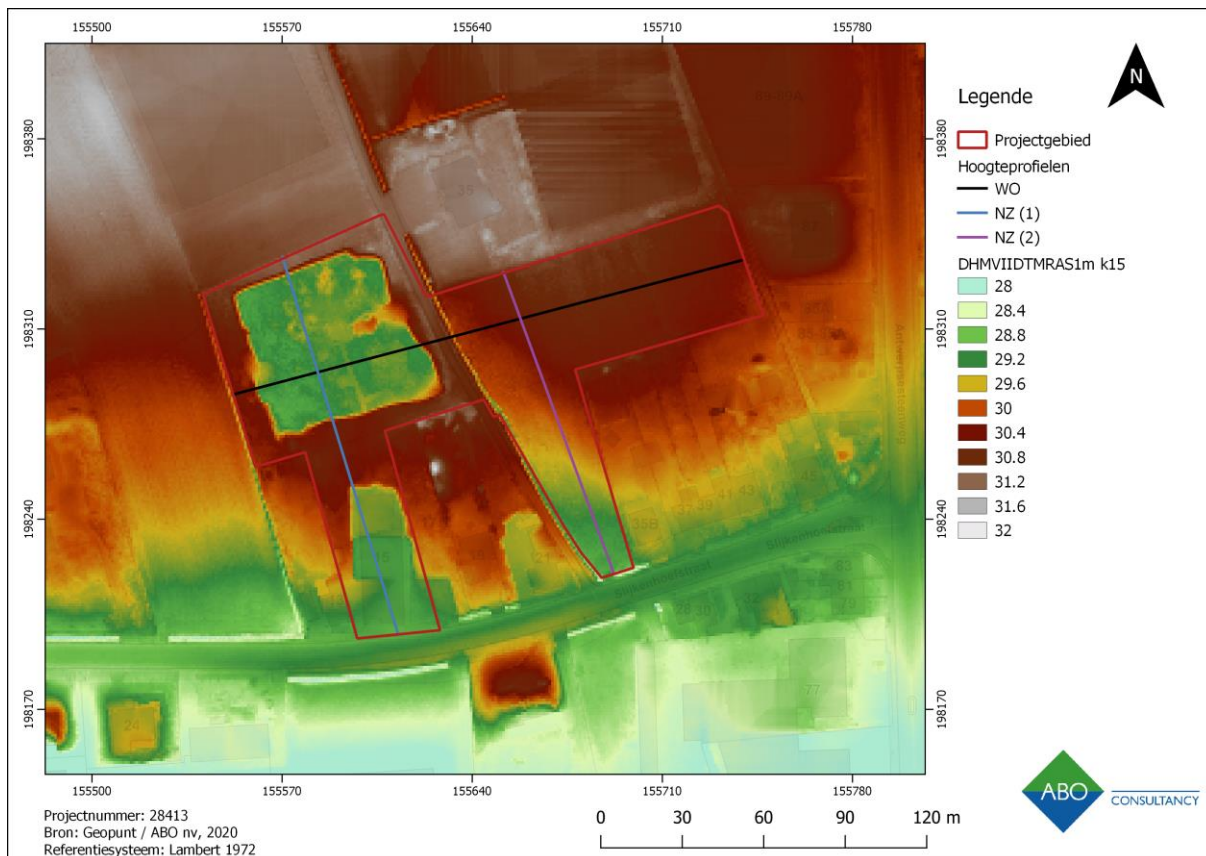
3.1.2 HOOGTEVERLOOP

Het Digitaal Hoogtemodel geeft weer dat het projectgebied gelegen is op een gradiëntzone (28-34m TAW) opklimmend uit de meander van de Rupel en vallei van de Grote Nete (0-8m TAW). tussen de valleien van de Grote en Kleine Nete tussen 23 en 33m TAW. (Figuur 8).

¹ Antrop e.a., 'Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest', 42.

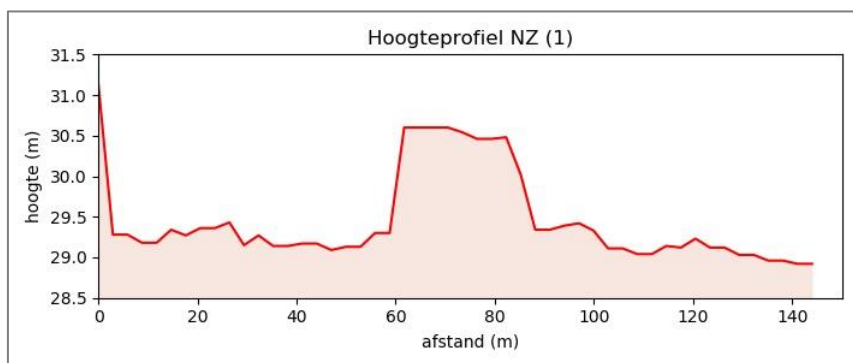
Figuur 8: Digitaal Hoogtemodel (DHM VII) (1m) met aanduiding van het projectgebied en de waterlopen. (Bron: Geopunt, 2020)

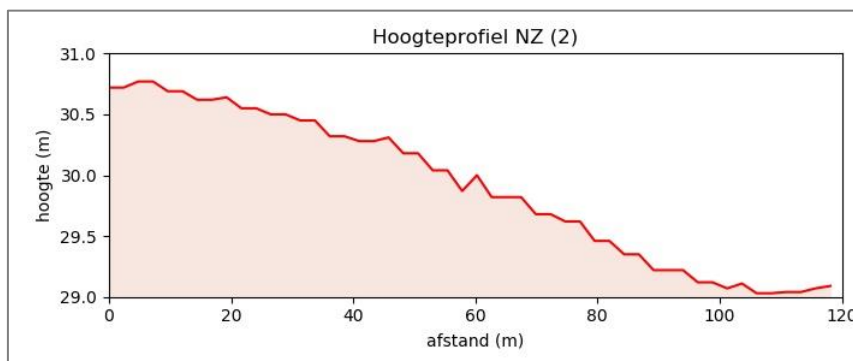
Figuur 9: Digitaal Hoogtemodel (DHM VII) (1m) met aanduiding van het projectgebied in detail. (Bron: Geopunt, 2020)

Een gedetailleerdere DTM, op basis van kaartblad 15, ter hoogte van het projectgebied toont een variatie in hoogtes tussen ca. 28,5 en 32m TAW (Figuur 9). De laagste gedeelten van het terrein liggen voornamelijk in de zuidelijke gedeelten van het projectgebied aan de Slijkenhoefstraat. Een tweede aanzienlijk lager gelegen zone is zichtbaar in de noordwestelijke hoek. In tegenstelling tot de inplanting van de huidige reinwaterkelders, werd in het verleden een grotere zone uitgegraven voor de installatie ervan. Er werd een NZ (1), NZ (2) en WO hoogteprofiel genomen van het projectgebied (Figuur 10, Figuur 11 en Figuur 12).

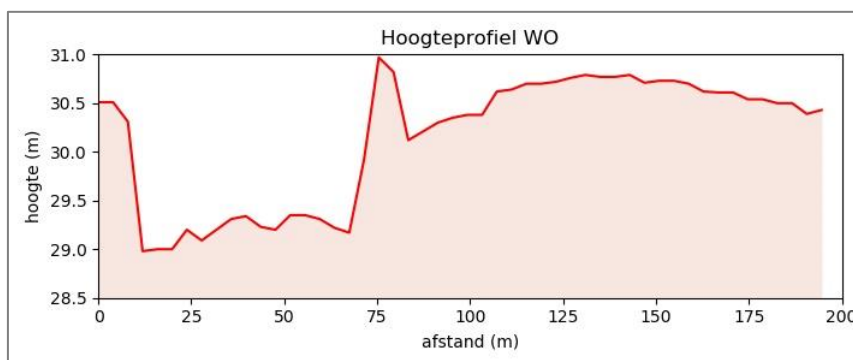
Het NZ (1)-profiel toont heel duidelijk de uitgevoerde ontgravingen voor de reinwaterkelders (eerste gedeelte) en de bebouwing met kelders aan de Slijkenhoefstraat tot ongeveer 29,3m TAW (Figuur 10). De middensectie toont het natuurlijke loopvalk op ongeveer 30,5m TAW. Het NZ (2) profiel toont een geleidelijke daling van 30,7m TAW tot ongeveer 29m TAW aan de Slijkenhoefstraat, een natuurlijk verloop (Figuur 11). Het WO profiel toont opnieuw eerst een significante daling tot ca. 29m TAW ter hoogte van de cirkelvormige reinwaterkelders. Hierna stijgt het terrein tot ongeveer 31m TAW ter hoogte van de wegenis, een smalle afsplitsing van de Slijkenhoefstraat. Het terrein kent hierna een glooiing tussen 30,2 en 30,8m TAW (Figuur 12).

Figuur 10: Hoogteprofiel NWZO. (Bron: Geopunt, 2020)

Figuur 11: Hoogteprofiel ZWNO. (Bron: Geopunt, 2020)

Figuur 12: Hoogteprofiel ZWNO. (Bron: Geopunt, 2020)

Figuur 13: Skyview (0,25m) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

De Skyview met resolutie van 0,25m op basis van het Digitaal hoogtemodel DHMVIIDTMRAS1m, kaart 15 maakt duidelijk dat het projectgebied reeds kunstmatig werd aangepast aan vooral de westelijke kant van het projectgebied (Figuur 13). Hierbij bevestigt de Skyview de analyse van het DHM.

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMTYPE

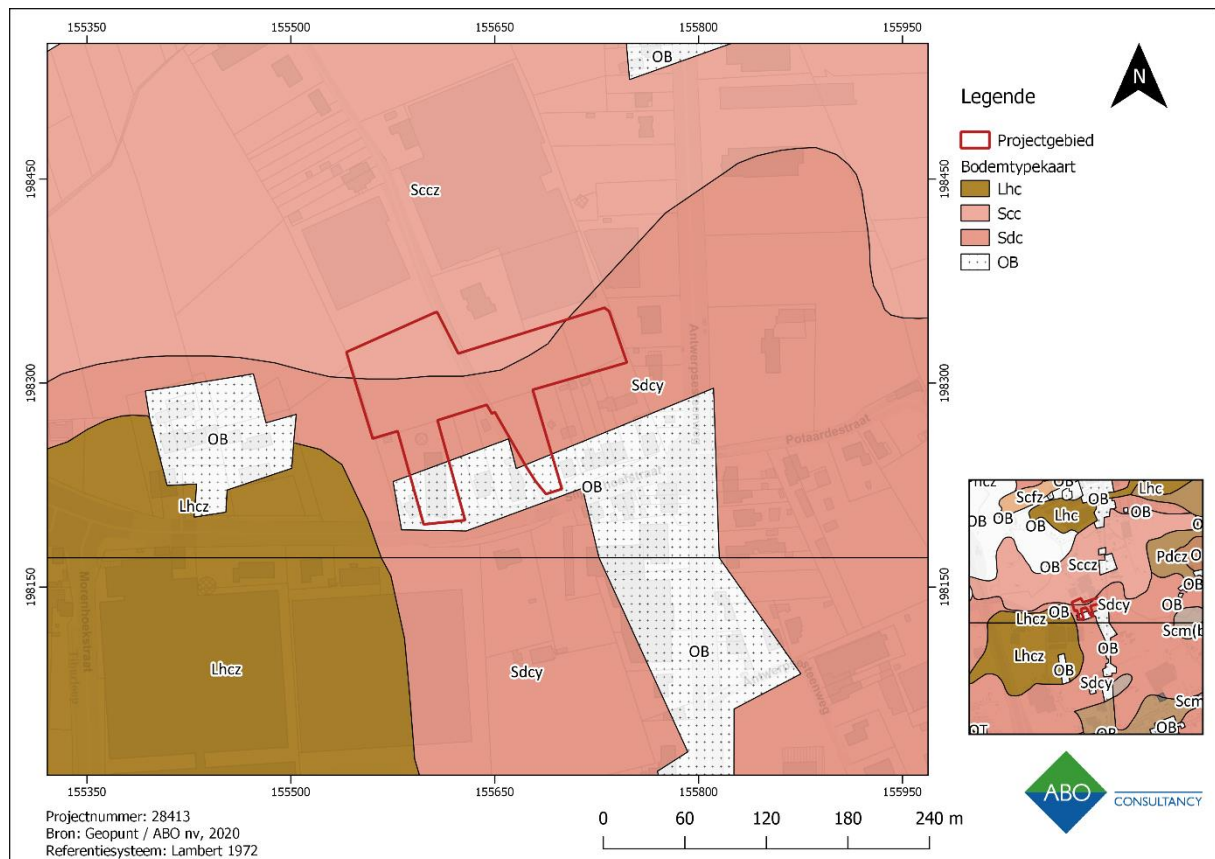
Volgens de gedigitaliseerde Bodemkaart komt ter hoogte van het projectgebied de karteringen **OB**, **Sccz** en **Sdcy** voor. **OB-bodems** zijn gronden waarvan het originele bodembestand niet gekend is of sterk beïnvloed is door bebouwing (Figuur 14).

Sccz-bodemtype zijn matig droge lemig-zandgronden met verbrokkelde textuur B horizont, grover wordend in de diepte. Het is een gedegradeerde grijsbruine podzolachtige bodem met gepodzoliseerde bovengrond. De Ap horizont (0-30 cm) is grijsbruin, hij bevat veel afgeloogde kwartskorrels en aan de onderkant bruinachtige overblijfselen van een bruine podzolachtige bodem (meestal afkomstig van een humus (ijzer) B horizont). De horizont van het uitgeloogde profiel is geelbruin en reikt tot ca. 60 cm diepte. De textuur B horizont wordt gekenmerkt door bruine, meer consistente, lemige vlekken die over de horizont verspreid zijn, maar volgens subhorizontale onderbroken banden gericht zijn. Hel gekleurde roestvlekken duiden de hoogste winterwaterstand aan. De aanwezigheid van blekere, uitgeloogde vlekken geven de gehele horizont een heterogeen uitzicht. De C horizont vertoont talrijke, minder scherp begrensde roestvlekken op een iets groenachtige of grijsachtige basiskleur.²

² Baeyens en Tavernier, R., *Verklarende tekst bij het kaartblad Kontich 43 E, 43*.

Sdcy-bodemtype zijn matig natte lemig-zandgronden met verbrokkelde textuur B horizont, fijner wordend in de diepte. Het is een hydromorfe gedegradeerde grijsbruine podzolachtige bodem. De Ap (gewoonlijk meer dan 30 cm dik) is grijsbruin (10 YR 3-4/2-3); de horizont licht, geelbruin tot bleekgeel. Roestvlekken komen voor tussen 40 en 60 cm diepte; ze vallen dikwijls samen met de verbrokkelde Bt resten, zodat deze laatste vaak weinig duidelijk zijn. De Bt vlekken zijn bruin en meer consistent dan het omringende, uitgeloogde materiaal. De kleiaanrijking is soms gering maar overtreft in het algemeen de kleifractie van het A₂ materiaal met 3 %.³

De aanwezigheid van een podzol kan de bewaring betekenen van een prehistorische artefactensite. De mogelijk aanwezige B-horizont zorgt voor een goed bewaringspotentieel voor pre-Middeleeuwse sporen en vondsten.

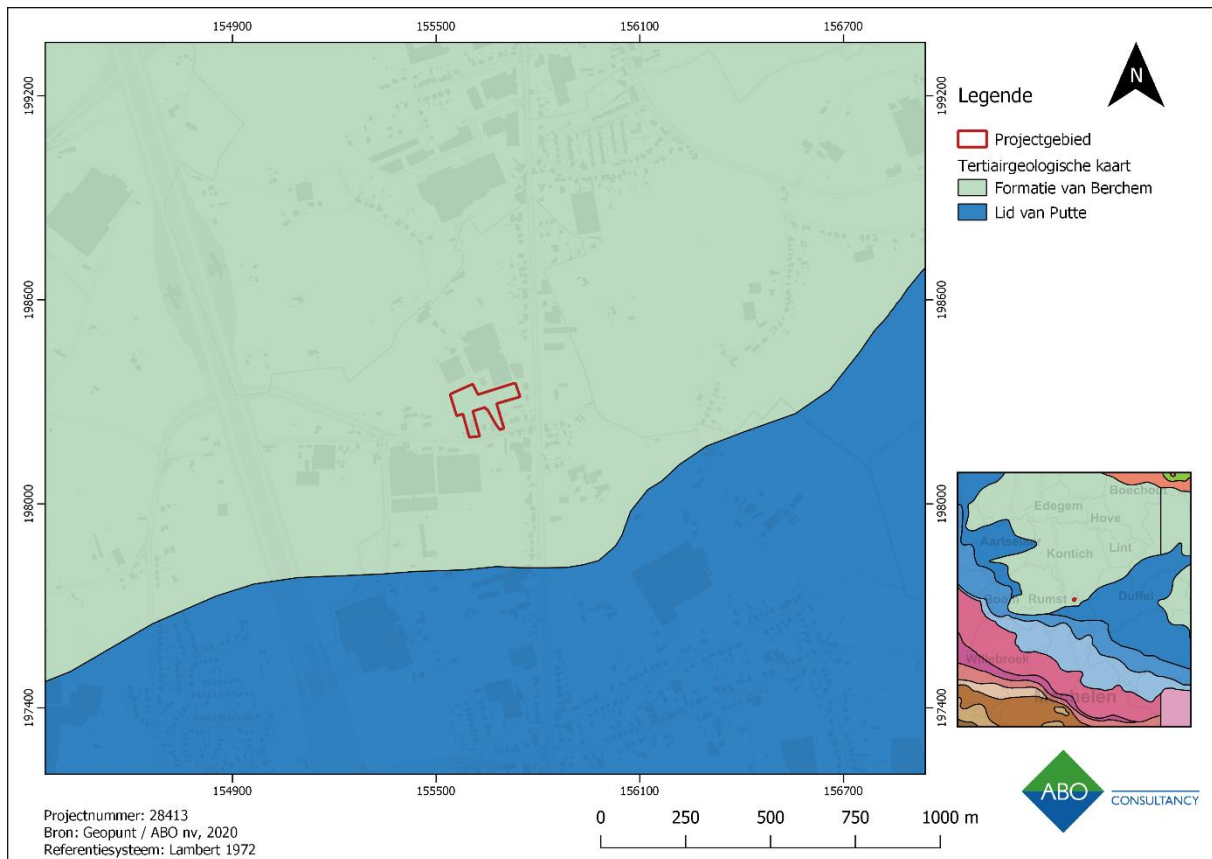
Figuur 14: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

3.2.2 TERTIAIR GEOLOGISCHE KAART

Het projectgebied ligt op de tertiaire afzettingen van de **Formatie van Berchem** (Figuur 15). De formatie bestaat voornamelijk uit ondiep marien zand. De Formatie van Berchem dagzoomt in het zuiden van de provincie Antwerpen. Verder naar het noorden is de formatie in de ondergrond te vinden als een ongeveer 100 meter dikke laag. De belangrijkste lithologie is groenig tot zwartig glauconietrijk fijn zand met een ouderdom van het Laat-Aquitanië (21 miljoen jaar geleden) tot en met het Serravallië (tot 11 miljoen jaar geleden). Er komen kleiige lagen voor en de formatie is rijk aan fossielen van met onder andere mollusken.⁴

³ Baeyens en Tavernier, R., 44.

⁴ Laga, Louwye, en Geets, 'Paleogene and Neogene Lithostratigraphic Units (Belgium).'

Figuur 15: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

3.2.3 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

De quartairgeologische sequentie ter hoogte van het projectgebied bestaat uit eolisch zand (ELPw) en leem uit het Weichseliaan en/of hellingsafzettingen uit het Quartair (HQ) (**type 1**) (Figuur 17). Een dergelijke sequentie heeft een relatief klein archeologisch potentieel. De zandige opduikingen nabij waterlopen, gevormd door deze Elpw-afzettingen, waren vanaf de steentijd aantrekkingspolen voor bewoning. De sporen die deze jager-verzamelaars achterlieten bestaan voornamelijk bestaan uit verspreide vondsten op het toenmalig loopvlak. Als deze loopvlakken kort na gebruik niet worden afgedekt, zoals het geval met type 1, dan is de kans op bewaring van paleolithicum- en mesolithicumsites zeer klein.

Figuur 16: Detail van de eenheden die de onderstaande Quartairgeologische kaart kenmerkt (Bron: DOV 2020.)

Figuur 17: Gedigitaliseerde Quartaargeologische kaart met het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

3.2.4 BODEMEROSIEKAART

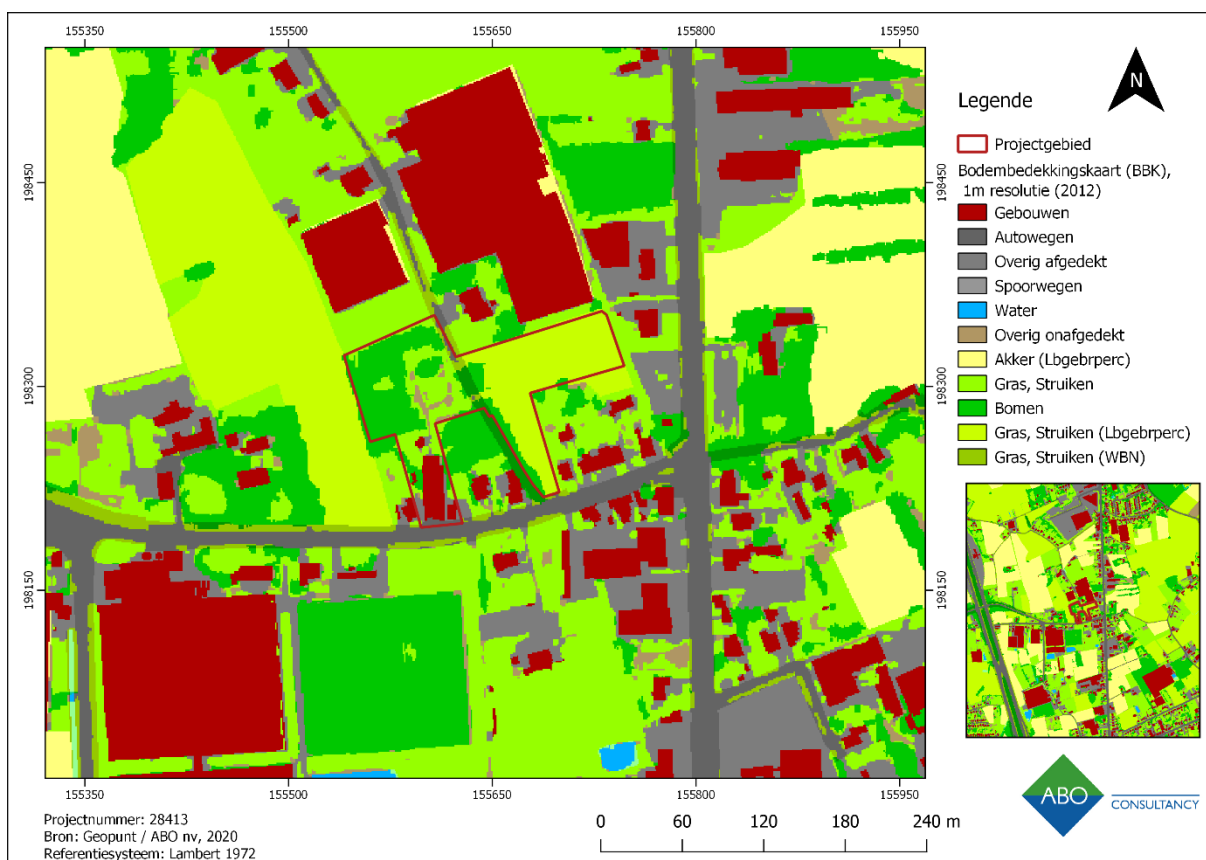
De potentiële bodemerrosie op het projectgebied gekarteerd als **'zeer laag'**. Een lage impact van erosie bevordert de bewaring van de bodemopbouw en bijgevolg ook van eventueel aanwezige archeologische resten (Figuur 18).

3.2.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Het projectgebied wordt volgens de Bodembedekkingskaart gekenmerkt als een combinatie van 'gebouwen', 'overig afgedekt' en groenzone. De kaart komt overeen met de grb (Figuur 19).

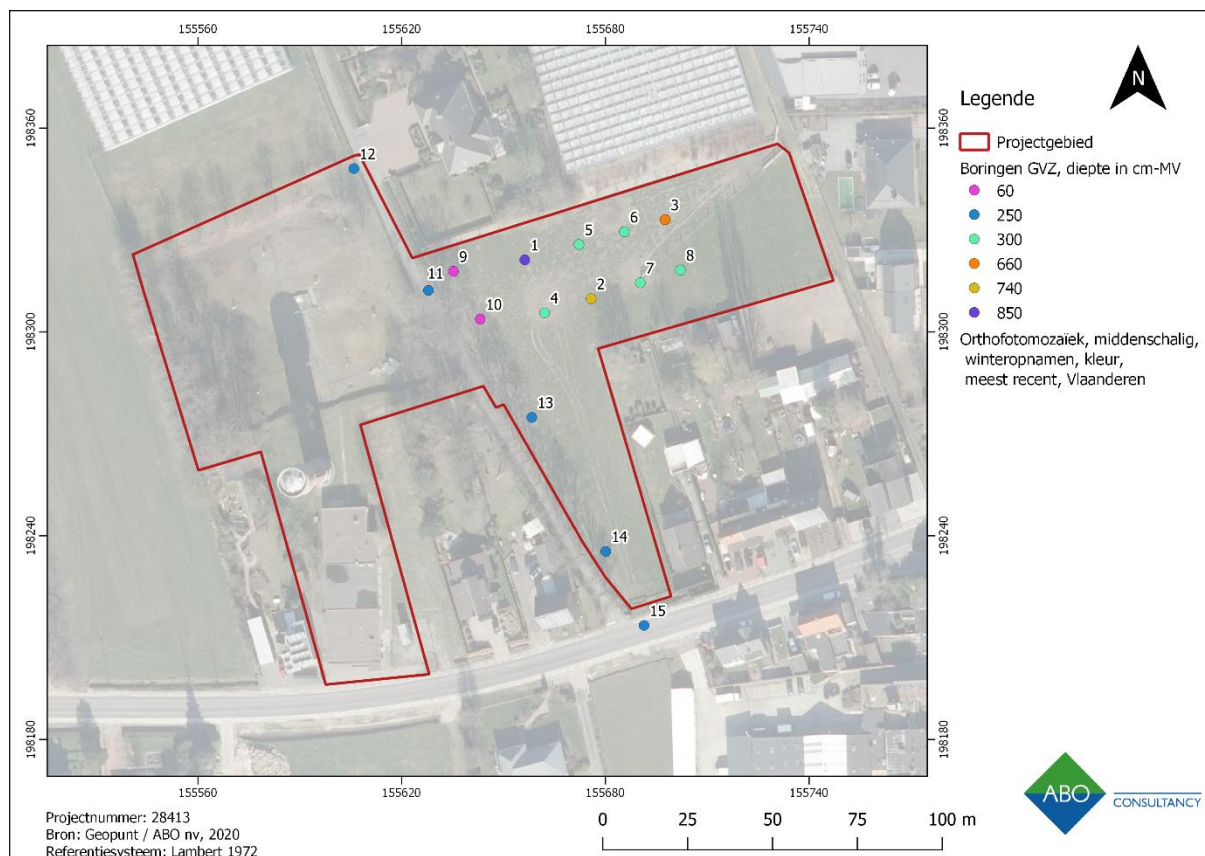
Figuur 18: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

Figuur 19: Bodembekedingskaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

3.2.6 RESULTATEN UITGEVOERDE CONTROLEBORINGEN

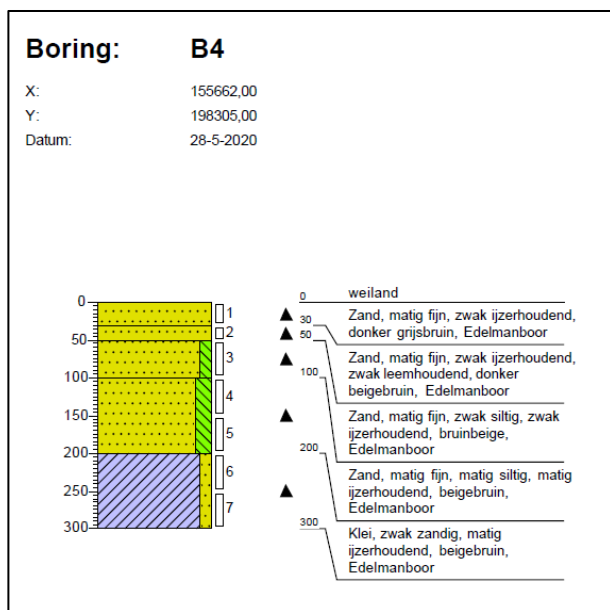
In het kader van het toekomstige grondverzet op de site, werden in opdracht van ABO nv door Delo nv 15 boringen uitgevoerd op 28 mei 2020. De boringen werden op een variërende diepte tussen 60 en 740cm-MV uitgevoerd. De uitgevoerde boringen tonen grotendeels een onverstoorde toestand van het terrein. Enkel in boring 11 werd een verstoring opgemerkt tot 50cm-MV met licht puin en kiezel. Tevens bevestigen de onverstoorde boringen de gekarteerde bodemtypes Sccz en Sdcy. De Tertiaire formatie van Berchem dagzoomt vanaf 200cm-MV.

Figuur 20: Uitgevoerde controleboringen met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt/ABO nv, 2020)

Boring	x	y
1	155656,28	198321,22
2	155675,81	198309,76
3	155697,6	198333,06
4	155662,1	198305,63
5	155672,24	198325,73
6	155685,58	198329,49
7	155690,28	198314,46
8	155702,11	198318,22
9	155635,24	198317,84
10	155643,13	198303,75
11	155627,91	198312,2
12	155605,93	198348,08
13	155658,34	198274,82
14	155680,13	198235,37
15	155691,4	198213,58

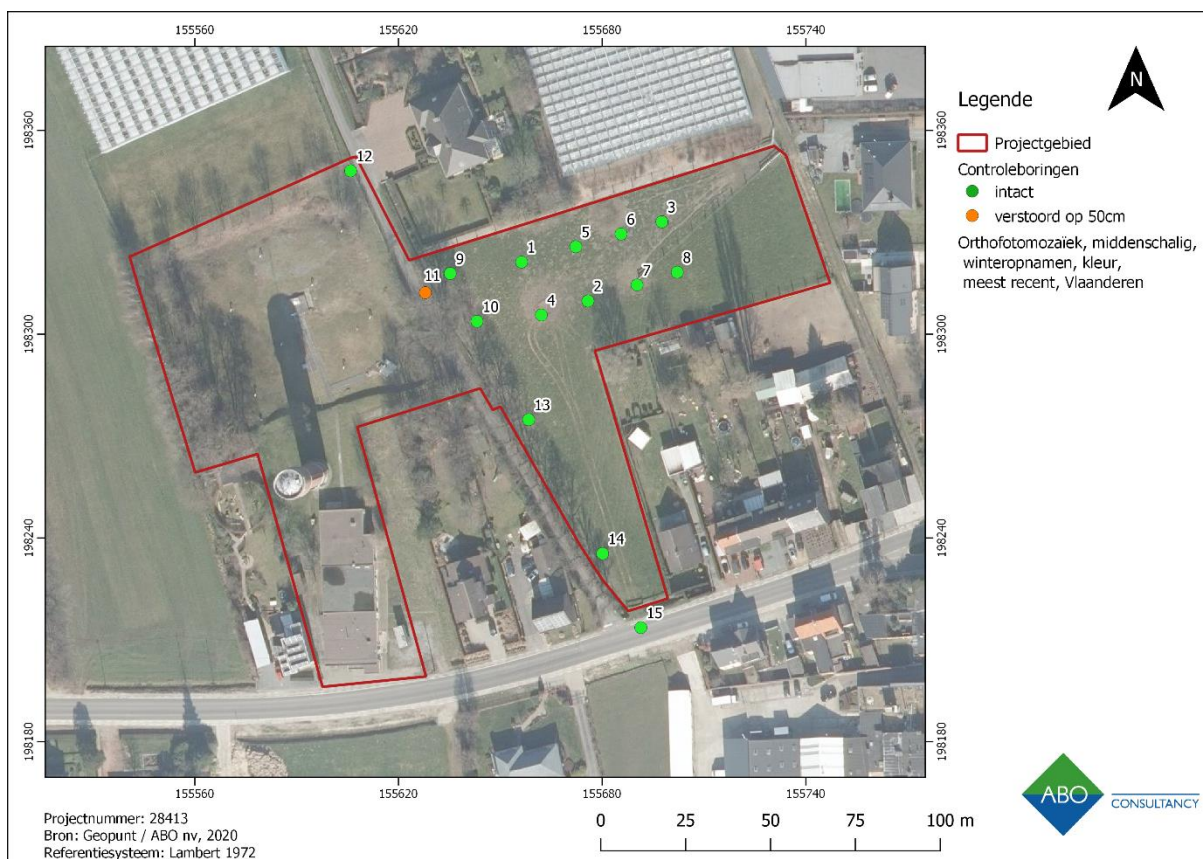
Tabel 2: Coördinaten van de uitgevoerde boringen (ABO nv, 2020)

Figuur 21: Boorstaat boring 4. (Bron: Delo nv, 2020)

Figuur 22: Foto van boring 4. (Bron: Delo nv, 28/05/2020)

Figuur 23: Conclusie van de uitgevoerde controleboringen met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt/ABO nv, 2020)

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Zone waar geen archeologie te verwachten valt	Relevant, cf. 4.2.2
Archeologische vooronderzoeken in de omgeving	Relevant, cf. 4.2.3
Inventaris Bouwkundig Erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1
Centrale Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.2
Cartografische bronnen	
Fricxkaart (ca. 1712)	Onvoldoende gedetailleerd, cf. 4.3.1
Villaretkaart (ca. 1745)	Niet beschikbaar
Ferrariskaart (1771-1778)	Relevant, cf. 4.3.2
Atlas der Buurtwegen (1841)	Relevant, cf. 4.3.3
Vandermaelen kaarten (1846-1854)	Relevant, cf. 4.3.4
Poppkaart (1842-1879)	Relevant, cf. 4.3.5
Topografische kaart van België (1873)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1904)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1939)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1969)	Relevant, cf. 4.3.6
Topografische kaart van België (1981)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1989)	Niet relevant
Orthofotomozaïek	
Kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch, 1971	Relevant, cf. 4.3.6
Kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1979-1990	Relevant, cf. 4.3.6
Middenschallig, winteropnamen, kleur, 2000-2003	Relevant, cf. 4.3.6
Middenschallig, winteropnamen, kleur, 2005-2007	Niet relevant
Middenschallig, winteropnamen, kleur, 2008-2011	Niet relevant
Grootschalig, winteropnamen, kleur, 2013-2015	Niet relevant
Grootschalig, winteropnamen, kleur, meest recent	Relevant

Tabel 3: Geraadpleegde bronnen voor hoofdstuk 4.

4.1 HISTORISCHE SITUERING

Talrijke archeologische vondsten op het grondgebied van de gemeente wijzen op een **belangrijke Romeinse nederzetting (vermoedelijk 1ste tot 3de eeuw) op het kruispunt van de Romeinse heirbaan Bavai-Bergen-Asse-Utrecht en de rivieren Rupel-Dijle-Nete**. De Frankische strooptochten rond het jaar 270 stelden een einde aan deze eerste bloei. Later vormde er zich een nieuwe gemeenschap, maar die werd in 837 door de Noormannen geteisterd. **Na deze invallen herleefde Rumst als handelscentrum**. Zijn jaarmarkt werd bezocht door lakenhandelaars uit Walem en Duffel. Ook de financiers uit Walem waar het Brabantse muntatelier gevestigd was, waren er trouwe klanten. In de 9de eeuw zou Rumst een onderhorige villa geweest zijn van de villa dominicata van Grimbergen, beheerd door de Berthouts. Dezen werden als heren van het Land van Rumst (dit is Rumst-Terhagen, Boom, Willebroek, Ruisbroek en Heindonk) opgevolgd door de families Van Perwijs en Van Vianden (13de eeuw), (circa 1290 werd het Land van Rumst een afzonderlijke heerlijkheid), Van Coucy en Van Bethune (14de eeuw), Van Luxemburg (15de eeuw), Van Bourbon, Van Nassau, Van Oranje en Schetz (16de eeuw), de la Baume (17de eeuw), (onder Karel de Baume werd het Land van Rumst in vier delen gesplitst: Willebroek-Ruisbroek, Heindonk, Rumst-Terhagen, Boom) en tenslotte door de prinsen de Ligne. In 1874 werd het gehucht Terhagen als afzonderlijke gemeente afgescheiden en in 1977 werden de gemeenten Rumst-Reet-Terhagen gefusioneerd. Het westelijke deel der gemeente tussen 's Herenbaan, Hollebeekstraat en Rupel heeft een typisch industrieel karakter met kleiputten en steenfabrieken: 25% van het totale grondgebied wordt ingenomen door de kleiuitbatingen; ten oosten van de Hollebeekstraat bevinden zich een aantal verlaten kleiputten die deels als stort worden gebruikt, deels begroeid zijn met wilde bloemen en struikgewas. Het oostelijk deel is landbouwgebied met weiland, tuinbouw (serres) en een weinig akkerbouw.

De belangrijkste weg van lokaal belang (van het zuidwesten naar het noordoosten) vertrekt op de Markt en loopt via Kerk-, Tibur-, Busse- en Lage Vosbergstraat naar Duffel; de Antwerpse respectievelijk Mechelsesteenweg (noord-zuid) in het oostelijk deel werd op het grondgebied van Rumst aangelegd in 1648 en verbreed in 1814, de E19 (noord-zuid) die de gemeente in twee helften verdeelt, in 1973. Van het oude Rupelslot, de voornaamste burcht van de Berthouts in de 13de eeuw, zouden nog resten te vinden zijn in de gewelfde kelders en muurpanden van woningen aan de Markt. De oudste bebouwde kern zou te situeren zijn rond Veer- en Vissersstraat (nabij de Rupel). Thans wordt deze buurt nog steeds gekenmerkt door haar kleinschalige bebouwing met woonhuizen, herbergen en een charmant plein met lindeboom en Onze-Lieve-Vrouwekapelletje nabij de Molenbergstraat. Een van de 15de tot de 17de eeuw druk bezocht centrum is het Lazarusdorp ten zuidoosten van de Mechelsesteenweg; hiervan resten nog de kapel en enkele lazaretten. Het drossaardhuis (17de eeuw) op de Markt getuigt van de vooraanstaande rol der gemeente in vroegere tijden, **de Slijkhoeve** (17de eeuw) in het noorden herinnert aan het leenroerig stelsel met zijn diverse grondheerlijkheden. Uit de 19de eeuw (industriële revolutie, bevolkingsexplosie) dateren enerzijds verschillende arbeiders- en burgerhuizen in de dorpskom, anderzijds enkele hoeven en boerenarbeidershuizen in het oosten en noorden van de gemeente namelijk in Busse-, Lage en Hoge Vosberg-, Lazarus-, Varen- en Hoge Meentochtstraat waarvan enkele met 18de-eeuwse kern (Lazarusstraat nummer 10 en Hoge Meentochtstraat nummer 40); eind 19de- begin 20ste eeuw ontstaan de arbeiderscités bij de steenfabrieken (Nieuw-, Steenberghoek- en Molenbergstraat nabij Terhagen) tegelijk met de villa's van de steenbakkersbazen (Kerkstraat). In de Doelhaagstraat komt een jongensschool (1875 en volgende), in de Kerkstraat een klooster en meisjesschool (1864 en volgende) Circa 1920 worden door de trammaatschappij enkele woningen gebouwd voor pendelaars in de Kerkstraat; soortgelijke doch kleinere rijhuizen komen er in

de Tuinwijk. Ten westen van de E19 vindt men recente verkavelingen eveneens met groepsbebouwing (circa 1955 en volgende), ten oosten nieuwe vrijstaande woningen (na 1960).⁵

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.2.1 INVENTARIS ONROEREND ERFGOED

Volgens de Inventaris Onroerend Erfgoed ontsluit het projectgebied geen elementen van bouwkundig erfgoed (Figuur 24).

Figuur 24: Weergave van de meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed in de directe omgeving van het projectgebied. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2020).

Enkele percelen ten westen ervan is echter de historische 'Slakkenhoeve' of 'Slijkhoeve' gelegen. De site is erkend als beschermd cultuurhistorisch landschap, vastgesteld bouwkundig erfgoed en de individuele gebouwen zijn beschermd als monument. De Slakkenhoeve of Slijkhoeve is een 17de-eeuws herenhof waarvan de woning in traditionele bak- en zandsteenstijl dateert van 1636 en de schuur in vakwerkbouw werd gebouwd in 1768. Het is een 17de-eeuws herenhof van de vroegere grondheerlijkheid Meentocht, een landelijk gehucht in het noorden van de gemeente. Van de voormalige inplanting bleven alleen het herenhuis en de grote, zuidelijk gelegen schuur bewaard. De aanleunende bijgebouwen en bijhorende boerderij werden gesloopt. Aan de westzijde van het erf is een afwateringsgracht aanwezig. Op de kabinetskaart van de Ferraris (1770-1778) wordt de "Cense Sleckenhoff" weergegeven als een site met walgracht: binnen de rechthoekige omgrachting komen twee losstaande gebouwen voor met een moestuin ten oosten ervan. De hoeve bevindt zich op een omhaagd perceel ten noorden van een dreef met enkele losstaande gebouwen en een moestuin ten westen van de omgrachting. De kaart van Vandermaelen (1846-1854) geeft de hoeve op een gelijkaardige manier weer. Het woonhuis werd

⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed, 'Rumst'; Neyens, *Rumst van Romeinse nederzetting tot nijverheidsgemeente*.

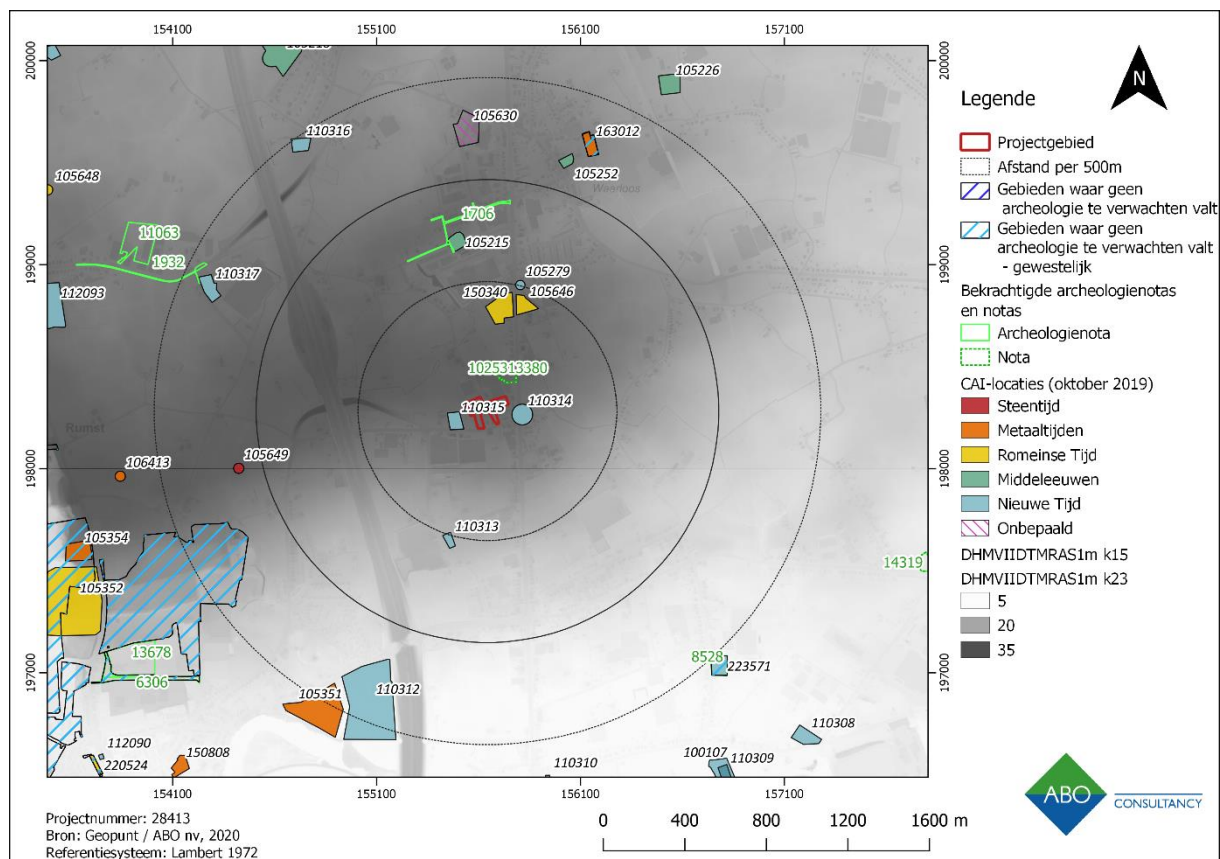
gebouwd in 1636 (gevelsteen zichtbaar op een oudere foto aanwezig in het gemeentehuis) en gerestaureerd vanaf 1974-1975 met advies van architect De Poorter.⁶

Ten noordoosten van het projectgebied, ter hoogte van de Antwerpsesteenweg 88 toont de inventaris de locatie van een merkwaardig herdenkingsmonument. Het is een hardstenen herdenkingsteken met smeedijzeren omheining uit 1914-15, ter herinnering aan het auto-ongeval waarbij H lin van Zuylen van Nyevelt [Parijs 1888 – Rumst 1912] overleed. Vermoedelijk gaat het om het oudste bewaarde herdenkingsteken voor een auto-ongeval in Vlaanderen.⁷

4.2.2 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS

Op het projectgebied zelf bevindt zich geen melding volgens de Centrale Archeologische Inventaris.

Net ten westen ervan toont de inventaris de locatie van de eerder vermeldde Slakkenhoeve uit 1635 (ID 110315). Op de hoek van de Slijkenhoefstraat en de Antwerpsesteenweg vermeldt de inventaris foutieflijk de locatie van ‘Kasteel Heyligbloet’ (ID 110314), op basis van een vermelding op de Ferrariskaart (ca. 1777). Op latere cartografische bronnen is duidelijk merkbaar aan de vermelding (‘kapel’) en de omvang van het gekarteerde volume, dat het hier om een kleinschalige, mogelijk bedevaartskapel gaat. De kapel werd in het begin van de 20ste eeuw gesloopt en vervangen door een woning met commerciële functie (bron Google Street View).

Figuur 25: Alle CAI-meldingen in de directe omgeving van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2020).

Nog binnen een straal van 500m, toont de CAI twee vondstmeldingen van los Romeins aardewerk ten noorden van het projectgebied aan de Antwerpsesteenweg. Steentijdvondsten werden geregistreerd

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed, ‘Slakkenhoeve’.

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed, ‘Bermmonument H lin van Zuylen van Nyevelt’.

1.000m ten westen van het projectgebied aan de Leemstraat en 1.000 m ten noorden van het projectgebied op de site van 'Hoeve ten Houte', allen op een gradiëntzone.

In een straal van 1.500 meter zijn er in totaal 17 meldingen uit de Centrale Archeologische Inventaris. Het betreft om vondstenmeldingen vanaf de steentijd tot en met de 19de eeuw. De focus ligt op vondstmeldingen uit de middeleeuwen en Nieuwe tijd. Het betreft onder andere:

ID	Naam/locatie	Omschrijving	Datering
110315	Slekkenhoeve (Slijkhoeve)	Locatie van een site met walgracht met de kasteelhoeve van de heerlijkheid De Meentocht, zichtbaar op 18de-eeuwse cartografische bronnen. Zie intra, woonhuis dateert van 1635. ⁸	Nieuwe Tijd
110314	Kasteel Heyligbloet	In tegenstelling tot wat de CAI beweert, stond op deze locatie tot in de eerst decennia van de 20ste eeuw, een kapel op het kruispunt van de Slijkenhoefstraat en de Antwerpsesteenweg. De benaming van 'Heiligbloet Kapel' is leesbaar op alles 19de-eeuwse cartografische bronnen.	Nieuwe Tijd
105646	Antwerpsesteenweg I (Rumst 1)	Locatie van een vondstmelding in 2002 van losse vondst aardewerk uit de Romeinse Tijd.	Romeinse Tijd
150340	Antwerpsesteenweg II (Rumst 2)	Locatie van een vondstmelding in 2002 van losse vondst aardewerk uit de Romeinse Tijd.	Romeinse Tijd
105279	Windmolen van Waarloos	Locatie van een molen uit 1767, toebehorende aan de verdwenen Sint-Michielsabdij van Antwerpen. ⁹	Nieuwe Tijd
110313	Hoeve Terbrandt	Volgens 18de-eeuwse cartografische bronnen, de locatie van een hoeve.	Nieuwe Tijd
163012	Beekboshoeke	Bij archeologische prospectie in 2013 door Studiebureau Archeologie werd het grondplan van vermoedelijk spieker van het type Oss IB (zespallige spieker) uit Midden-IJzertijd en de plattegrond van een alleenstaand bijgebouw uit vermoedelijk de 18de eeuw aangetroffen. ¹⁰	Metaaltijden Nieuwe Tijd
110317	Morenhoeve	Locatie van een mogelijk van oorsprong 17de-eeuwse site met walgracht op basis van historische bronnen.	Nieuwe Tijd
110316	Kloothoeve	Locatie van een alleenstaande hoeve op 18de-eeuwse cartografische bronnen. In de Inventaris Onroerend Erfgoed opgenomen als erfgoedobject 'Ballehoeve'.	Nieuwe Tijd
110312	Kasteel Tibur (Kasteel Steenhuys)	Op 18de-eeuwse cartografische bronnen de locatie van het Steenhuyskasteel dat werd gesloopt in 1807 en vervangen door Tiburkasteel.	Nieuwe Tijd
105649	Leemstraat I	Locatie van een vondstmelding in 2002 van een bladspits uit de steentijden.	Steentijd
105630	M. Geysemansstraat I (Kontich 6)	Locatie van een vondstmelding in 2002 van losse vondst handgevoemd aardewerk uit een onbekende periode.	Onbepaald
105252	Sint-Michielskerk	Locatie van een kerk met stichtingsdatum in de 16de eeuw.	Middeleeuwen
105226	Hof Ter Linden	Locatie van een site met walgracht, mogelijk daterend van de late middeleeuwen. Gebouwen werden in de 18de-19de en 20ste eeuw aangepast tot langgevelige	Middeleeuwen

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed, 'Slakkenhoeve'.

⁹ Denewet, Lieven, Lemmens, en Holemans, 'Molen van Waarloos'.

¹⁰ Bakx, Puydt, en Smeets, 'Het archeologisch onderzoek aan de Beekboshoeke te Waarloos (Kontich)'.

		hoeve in drie aaneengesloten gedeelten. Heden hedendaagse woning op de site.	
105215	Hoeve ten Houte (Groot ten Hout)	Opgravingen in verschillende fasen in 2011 en 2012. De volgende artefacten/sporen kwamen aan het licht: - Site met walgracht (late middeleeuwen) - Walgracht uit de 17de eeuw aangesneden tijdens de opgravingen - Plattegrond van drie bijgebouwen in baksteen uit de 17de eeuw - Een vermoedelijke hutkom uit de volle middeleeuwen - Plattegrond van een tweeschepig huisplattegrond of stal uit de volle middeleeuwen (opgraving 2011) - 3 grachten en 4 greppels, geen onderdelen van de walgracht uit de volle middeleeuwen - Waterput uit de late middeleeuwen - Grote structuur waarvan de interpretatie niet duidelijk is / hypothesen: ontginningskuil, stal of mesthoop uit de late middeleeuwen (opgraving 2011) - grachten (of 1 van de grachten voorloper is van de walgracht is niet duidelijk) (opgraving 2011) uit de late middeleeuwen - Waterput en waterkuilen (opgraving 2011) uit de late middeleeuwen - houten structuur uit vermoedelijk de 13de of 14de eeuw en houten structuur die mogelijk het restant is van een spieker (opgraving 2011) - Resten van een bakstenen gebouwtje. Over de relatie met de 17de-eeuwse walgracht kunnen geen uitspraken gedaan worden. - -resten van een uitgebroken bakstenen muur – paalsporen uit onbepaalde periode - mogelijk sporen van 2 houten gebouwen uit onbepaalde periode - karrensporen en kuilen uit de late middeleeuwen - 4, vermoedelijk zelfs 6, kadaverkuilen uit de nieuwe tijd - microkling, gepolijste bijl etc. uit het Mesolithicum	Middeleeuwen Steentijd (Mesolithicum) Nieuwe tijd
105351	Tiburstraat I	Vondsten van los aardewerk en sporen van nederzettingssporen uit de IJzertijd.	Metaaltijden
223571	Hoveniersstraat	Enkele kuilen, paalkuilen en greppels aangetroffen na vooronderzoek in 2018. Het terrein werd daarna vrijgegeven en GGA-zone. ¹¹	Nieuwe Tijd

Tabel 4: Overzichtstabel CAI-locaties in een straal van 2km. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2019)

4.2.3 ARCHEOLOGISCHE VOORONDERZOEKEN IN DE DIRECTE OMGEVING

Op een afstand van 1.500m van het projectgebied werden sinds 2016 6 archeologienota's en 1 nota uitgevoerd (Figuur 25). Onderstaande tabel geeft een overzicht met een korte beschrijving van de uit te voeren of uitgevoerde maatregelen, bestaande uit bureaustudies, landschappelijke boringen (LBO), verkennende en/of waarderende boringen (VBO en WBO) en proefsleuvenonderzoek (PS) (Tabel 5).

¹¹ Bruggeman, Jordi en Cleda, 'Vooronderzoek Rumst Hoveniersstraat'.

In het algemeen kan geconcludeerd worden dat de directe regio rondom het projectgebied nog maar weinig relevante bureaustudies werden uitgevoerd door de aard van de geplande werken (vooral wegeniswerken en aanleg nutsleidingen) waardoor er geen archeologische maatregelen dienden genomen te worden. Het vooronderzoek 10253 net ten noorden van het projectgebied had een hoog archeologisch potentieel gezien de zeer dichte nabijheid van 2 CAI-meldingen uit de Romeinse tijd waardoor een LBO, VBO/WBO en PSL werd voorgeschreven. Uit de later uitgevoerde landschappelijke boringen kon echter opgemaakt worden dat een steentijdpotentieel uitgesloten was. Het PSL trof enkel sporen en vondsten (aardewerk) aan uit de recentere periodes (nieuwe en nieuwste tijd) waardoor het terrein hierna werd vrijgegeven voor de geplande werken.

ID	Naam	Omschrijving	Datering	Conclusie
1706	Vooronderzoek_Kontich_Waarloosveld	archeologienota	2017-01-12	Door de geringe kenniswinst en ongunstige kosten-baten analyse, werd het tracé met de geplande werken vrijgegeven voor archeologische maatregelen. ¹²
1932	Vooronderzoek_Rumst_Rumst_Steenvweg op Waarloos	archeologienota	2017-01-31	Door de geringe kenniswinst en ongunstige kosten-baten analyse, werd het tracé met de geplande werken vrijgegeven voor archeologische maatregelen. ¹³
6343	Vooronderzoek_Rumst_Rumst_Hollebeekstraat	archeologienota	2018-01-25	Door de geringe kenniswinst en ongunstige kosten-baten analyse, werd het tracé met de geplande werken vrijgegeven voor archeologische maatregelen. ¹⁴
6306	Vooronderzoek_Rumst_Rumst_Hollebeekstraat	archeologienota	2018-01-24	Door de geringe kenniswinst en ongunstige kosten-baten analyse, werd het tracé met de geplande werken vrijgegeven voor archeologische maatregelen (foutieve versie, correctie in 6343). ¹⁵
10253	Vooronderzoek_Rumst_Rumst_Antwerpsesteenweg 91-93	archeologienota	2019-02-16	Gezien de aard van de geplande werken en het archeologische potentieel werd een LBO, VBO/WBO en PSL voorgeschreven. ¹⁶
11063	Vooronderzoek_Rumst_Steenvweg op Waarloos	archeologienota	2019-05-01	Door de geringe kenniswinst en ongunstige kosten-baten analyse, werd het tracé met de geplande werken vrijgegeven voor archeologische maatregelen. ¹⁷
13380	Vooronderzoek_Rumst_Rumst_Antwerpsesteenweg 91-93	nota	2019-12-17	Er werd een landschappelijk bodemonderzoek (projectcode: 2019K39) en een proefsleuvenonderzoek (projectcode: 2019K251) uitgevoerd, dat aangeeft dat er geen bijkomend archeologisch onderzoek meer nodig geacht wordt in het kader van de geplande vergunningsaanvraag. In tegenstelling tot de verwachting van steentijd, werd hiervan geen indicaties bij het LBO aangetroffen (AC-profielen). ¹⁸

Tabel 5: Overzichtstabel archeologische rapporten in een straal van 1.500 meter. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2020)

¹² Hagen en Caelen, 'Vooronderzoek Kontich Waarloosveld'.

¹³ Coenaerts en Defrancq, 'Vooronderzoek Rumst Rumst Steenvweg op Waarloos'.

¹⁴ Geelen, De Beenhouwer, en Arckens, 'Vooronderzoek Rumst Rumst Hollebeekstraat', 31 januari 2018.

¹⁵ Geelen, De Beenhouwer, en Arckens, 'Vooronderzoek Rumst Rumst Hollebeekstraat', 26 januari 2018.

¹⁶ Bot, 'Vooronderzoek Rumst Rumst Antwerpsesteenweg 91-93'.

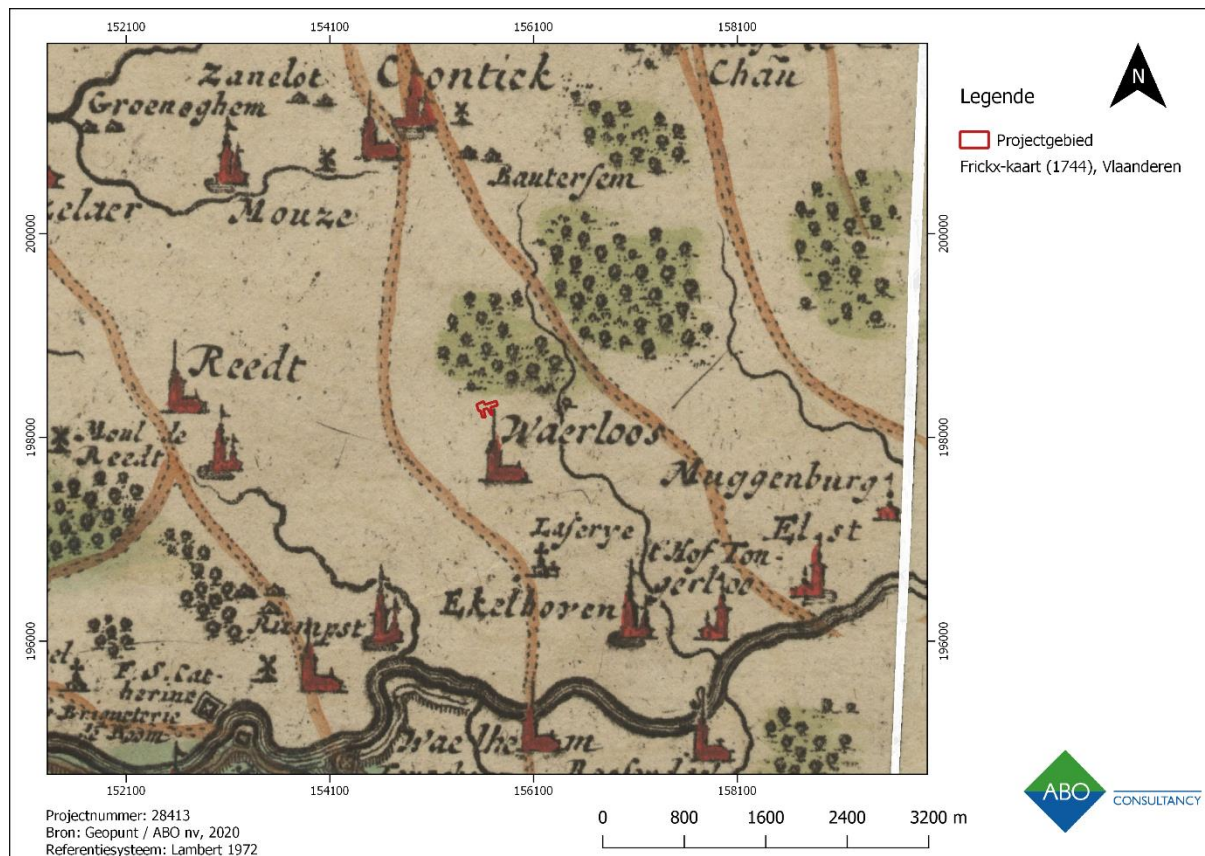
¹⁷ Heirbaut en Dockx, 'Vooronderzoek Rumst Steenvweg op Waarloos'.

¹⁸ Coremans en Reyns, Natasja, 'Vooronderzoek Rumst Rumst Antwerpsesteenweg 91-93'.

4.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.3.1 FRICXKAART OF KAART VAN DE NEDERLANDEN (CA. 1712-1744)

Het projectgebied ligt op een niet-nader gekarteerd gebied tussen het centrum van 'Waerloos' en een bosgebied. Het projectgebied ligt in realiteit zuidwestelijker dan gekarteerd, met name in de omgeving van de vermelding 'Ekelhoven', aan de westelijke zijde van de gekarteerde weg. Door de algemene aard van deze kaart heeft ze slechts weinig wetenschappelijke meerwaarde (Figuur 26).

Figuur 26: Fricxkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

4.3.2 FERRARISKAART OF KABINETSKAART DER OOSTENRIJKSE NEDERLANDEN EN HET PRINSBISDOM LUIK (1771- 1778)

De Ferrariskaart toont het terrein van het projectgebied in landbouwgebied aan de recent aangelegde Antwerpsesteenweg oftewel 'Chaussee Anvers-Malines' (start aanleg in 1711) en de huidige Slijkenhoefstraat (Figuur 27). Het terrein is gekarteerd als twee onbebouwde maar omhaagde landbouwpercelen. Het huidige stratenpatroon is nog niet helemaal gevormd. De kaart vermeldt ten westen van het projectgebied de 'Cense Sleckenhoff' en ten oosten de 'Ch(ape)ll(e) Heyligbloet'. De kapel is mogelijk verdwenen met de verbreding van de N1 (Antwerpsesteenweg), vermoedelijk na 1970 dus nog redelijk recent geleden.

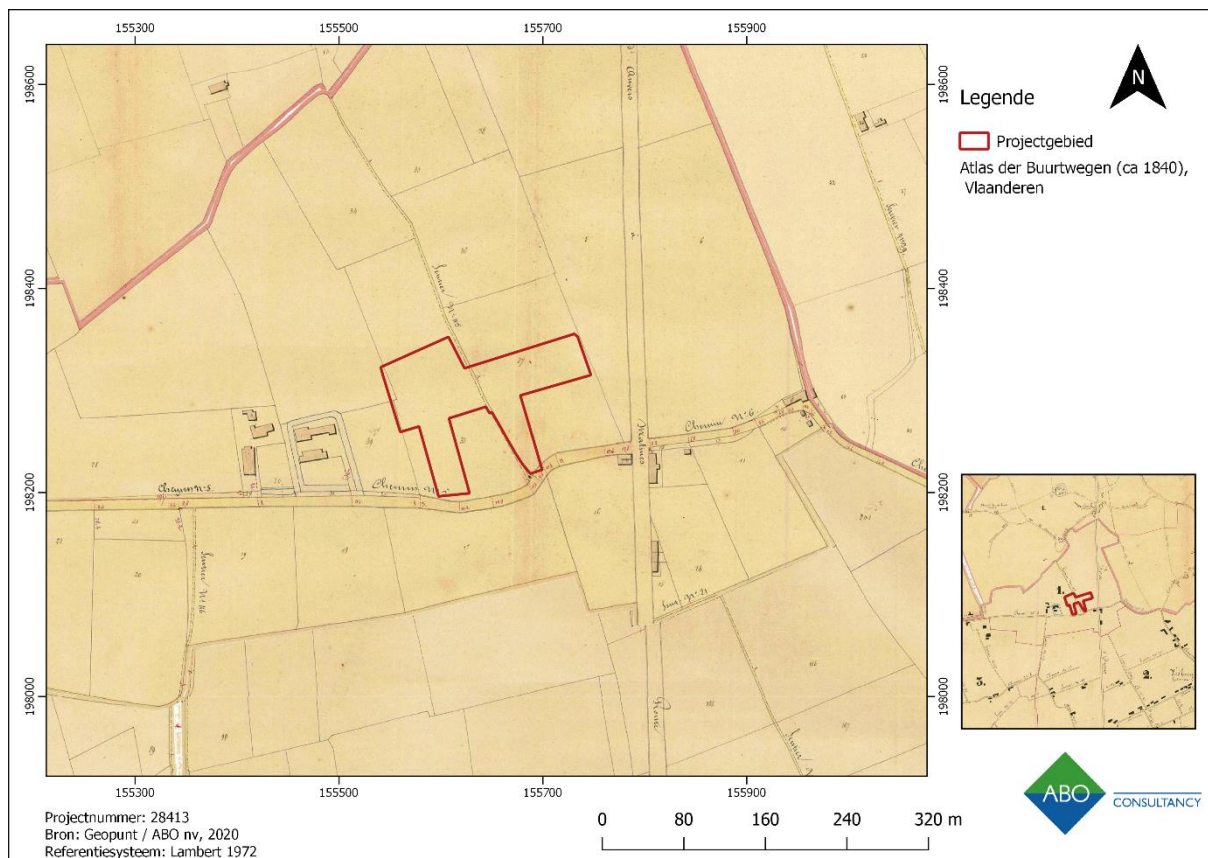
Figuur 27: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Bron: Geopunt, 2020).

4.3.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (1843–1845)

De Atlas der Buurtwegen toont eenzelfde toestand als de Ferrariskaart (Figuur 28). Wel is vanaf deze kaart de huidige noordelijke afsplitsing van de Slijkenhoefstraat reeds zichtbaar in de vorm van voetpad 'Sentier n°5'. Verder is het projectgebied verdeeld over een tweetal percelen en blijft het onbebouwd.

4.3.4 VANDERMAELENKAART OF CARTES TOPOGRAPHIQUES DE LA BELGIQUE (1846-1854)

De Vandermaelenkaart toont grotendeels dezelfde stedenbouwkundige situatie als de Atlas der Buurtwegen (Figuur 29). Zowel de 'Slyck Hoeve' als de 'Heylig Bloed Kapel' zijn nog aanwezig.

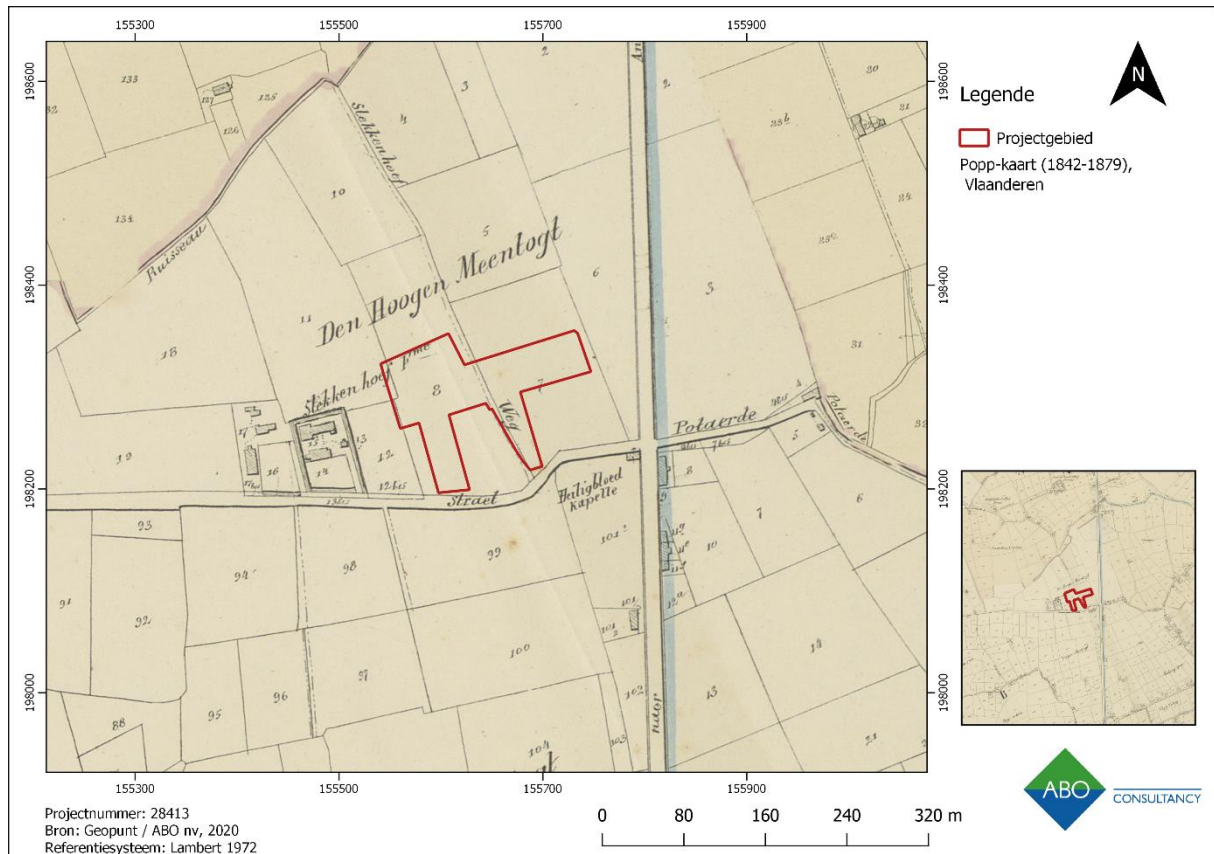
Figuur 28: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

Figuur 29: Vandermaelenkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

4.3.5 POPP-KAART (1842-1879)

Volgens de kaart van Christian Popp, is het projectgebied vanaf de tweede helft van de 19de eeuw nog steeds onbebouwd en doorsneden door de 'Slekkenhoef Weg'. Het projectgebied ligt nog steeds verdeeld op twee percelen die nog dezelfde vorm hebben als op de Ferrariskaart. De legger beschrijft dat beide percelen in gebruik waren als 'Land'. Perceel nr. 7 behoorde toe aan Jean-Constantin de Villegas de Clercamp, burgemeester van Strombeek-Bever. En perceel nr. 8 behoorde toe aan landbouwer Petrus Verhoeven uit Waarloos.

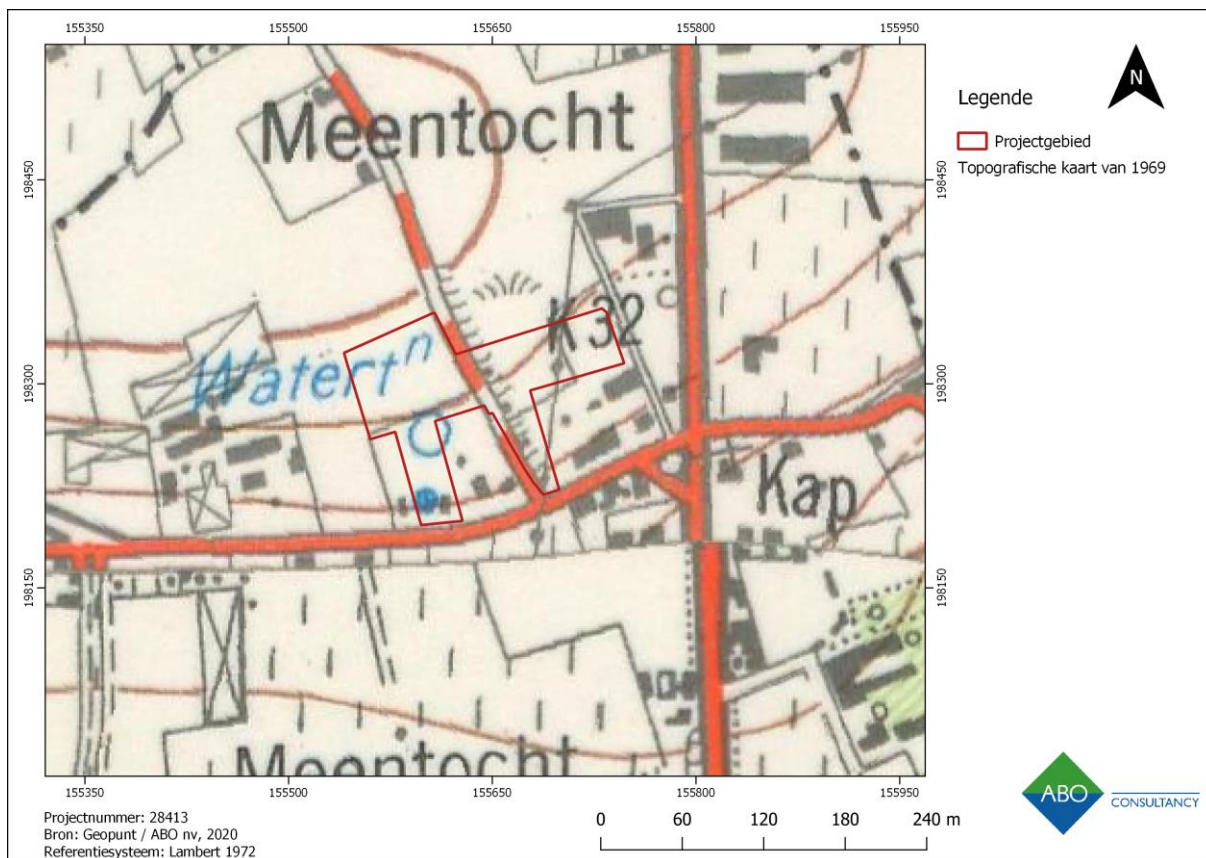

Figuur 30: Popp-kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

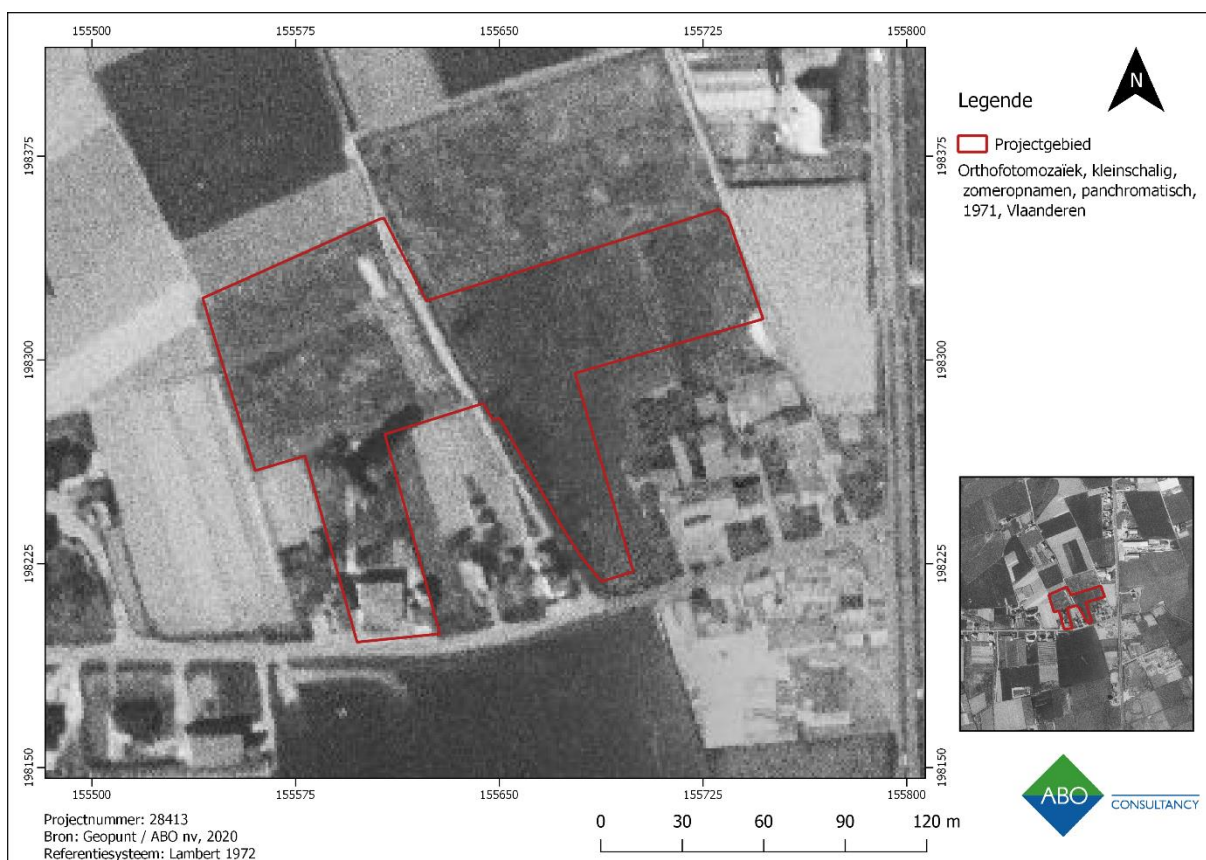
4.3.6 LANDSCHAPSVERANDERINGEN GEDURENDE DE 20STE EN 21STE EEUW

De recentere topografische kaarten en luchtfoto's tonen aan stratenpatroon van het projectgebied geen verdere evolutie heeft doorgemaakt vanaf de 19de eeuw. De topografische kaart van 1969 toont de aanwezigheid van het eerste pompstation met burelen en de watertoren (Figuur 31).

Op de luchtfoto van 1971 is ook het woonhuis naast het pompstation zichtbaar (Figuur 33). De daaropvolgende luchtfoto's tonen een onveranderde toestand tot heden. De luchtfoto van 1989 toont vervolgens de uitbreiding van het pompstation in de diepte en de aanleg van de drie huidige reinwaterkelders (Figuur 33). Al zeker vanaf de luchtfoto van 2000-2003 tot heden zijn er geen duidelijke ingrepen zichtbaar op het oostelijke gedeelte van het projectgebied. Wel werd in het noordoostelijke gedeelte een ondergrondse installatie geïnstalleerd terwijl het zuidoostelijke terrein onbebouwd gebleven is (Figuur 34).

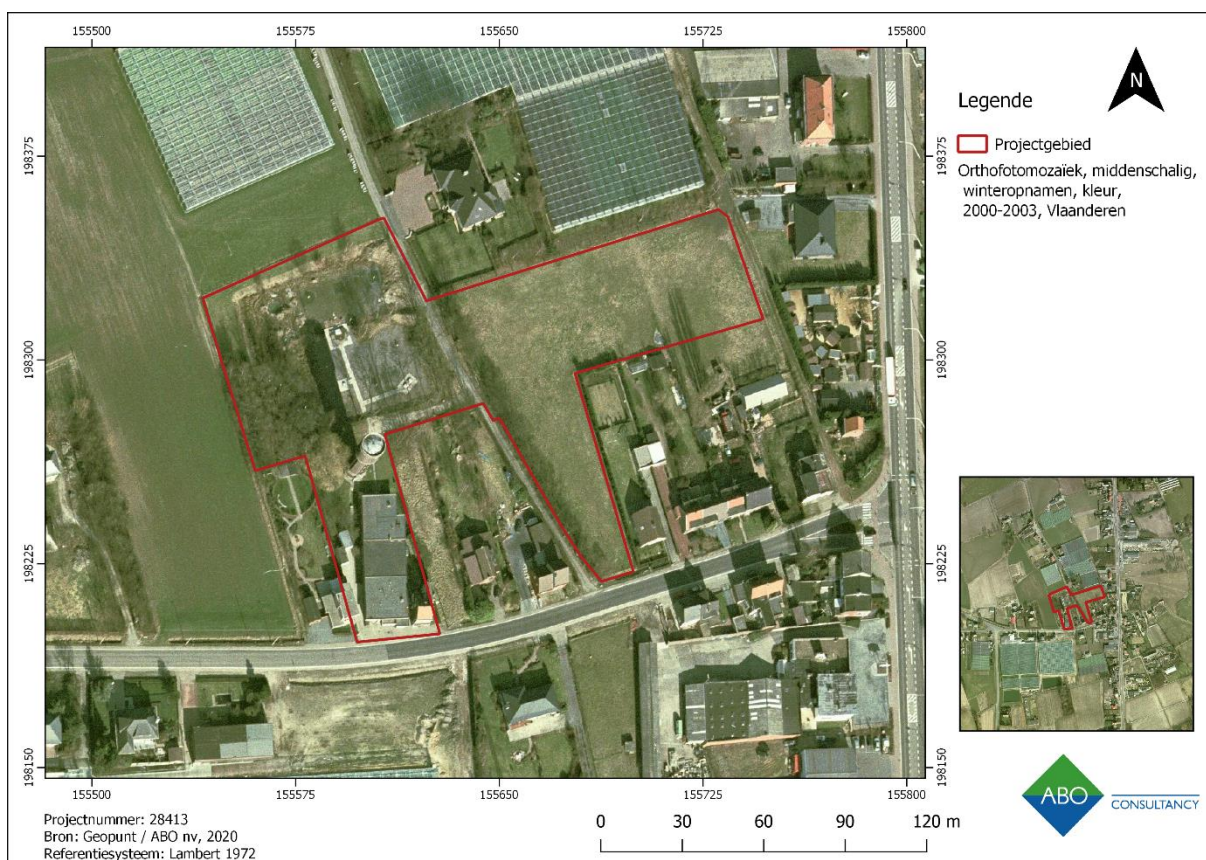
Figuur 31: Topografische kaart van 1969 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

Figuur 32: Orthofotomozaïek 1971 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

Figuur 33: Orthofotomozaïek 1989 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

Figuur 34: Orthofotomozaïek 2000-2003 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van de landschappelijke, archeologische en historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van het archeologische potentieel ter hoogte van het projectgebied. Het projectgebied bevindt zich buiten een voorlopig of tijdelijk beschermde archeologische site en buiten een geïnventariseerde archeologische zone.

De ondergrond ter hoogte van het projectgebied wordt door de Bodemkaart gekarteerd als OB, Sccz en Sdcy. Dit zijn matig droge en matig natte lemig-zandgronden met verbrokkelde textuur B-horizont, fijner (Sdcy) of grover (Sccz) wordend in de diepte. Het zijn (hydromorfe) gedegradeerde grijsbruine podzolachtige bodems. Het projectgebied ligt in een ruraal gebied in de 'Zuiderkempen' (ca. 0-40m TAW), meer bepaald in 'Land Ranst-Kontich' vertrekkende van de meander van de Rupel en Grote Nete op een gradiëntzone. Hierdoor was de locatie aantrekkelijk voor de prehistorische mens. De CAI toont effectief steentijdlocaties net ten noorden en ten westen van het projectgebied zowel in alluviale zones als op gradiëntzones. Binnen de perimeter van 1.000m betreffen het vondsten uit de steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd en nieuwste tijd, met een focus op en middeleeuwen en Nieuwe tijd. Het betreft vooral bouwkundige elementen zoals hoeves, sites met walgracht, religieuze gebouwen en een enkel kasteel en enkele vondstmeldingen. Bij een landschappelijk booronderzoek aan de Antwerpsesteenweg 91-93 (nota 13380) werd het steentijdpotentieel van het bureauonderzoek (archeologienota 10253) niet bevestigd door het aantreffen van een AC-profiel. In het algemeen kan geconcludeerd worden dat de directe regio rondom het projectgebied een hoger potentieel heeft voor de steentijdperiode. Voor het projectgebied is het dus momenteel moeilijk te voorspellen of deze verwachting kan ingewilligd worden. Wel is er een hoger potentieel voor het aantreffen van vondsten uit de metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen en nieuwe tijd, zoals reeds aangegeven in de analyse van de CAI en de bestaande erfgoedobjecten zoals de Slijkenhoeve net ten oosten van het projectgebied.

Volgens het historisch kaartmateriaal en recentere topografische kaarten en luchtfoto's (tussen 1712 en 2020) evolueerde het projectgebied van landbouwgebied gedurende de 18de, 19de en eerste helft van de 19de eeuw naar een gedeeltelijke inname van infrastructuur voor watervoorziening. De huidige watertoren dateert van 1940 en het oudste gebouw aan de Slijkenhoefstraat van 1955. Het woonhuis van 1955 stond net oostelijk van het pompstation met burelen en werd reeds gesloopt in 2012. De oostelijke zone van het projectgebied, aan de overzijde van de noord-zuidelijke weg, is nagenoeg intact gebleven en vertoont na uitvoering van controleboringen een uiterst intacte bodemopbouw.

5.2 POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Het archeologische potentieel van het projectgebied wordt als hoog beschouwd vanwege de variërende CAI-meldingen in Rumst en de directe omgeving van het projectgebied, de resultaten van de reeds uitgevoerde archeologische onderzoeken, de gradiëntzone vanuit de lokale vallei van de Rupel en Grote Nete, de lange menselijke occupatie in Rumst en de lange onbebouwde toestand van de oostelijke zone van het projectgebied. De landschappelijke ligging en podzolachtige ondergrond kent wel een hoger potentieel voor steentijdsites. Tot op vandaag werd er reeds binnen een straal van 500m ten westen van het projectgebied een steentijdvondst geregistreerd maar hadden steentijdonderzoeken in de directe omgeving nog niet tot een positief resultaat geleid.

Op basis van de bureaustudie en de geanalyseerde archeologische data wordt het potentieel als eerder hoog ingeschat. Er worden voornamelijk sporen vanaf de steentijd tot en met de nieuwe tijd verwacht. De geplande werken zullen vervolgens slechts een minimale bijkomende verstoring van het archeologisch potentieel teweegbrengen ter hoogte van de bestaande bebouwing en infrastructuur in de westelijke zone. Hier werden reeds in het verleden reinwaterkelders aangelegd tot bijna 8m diepte. Het archeologisch potentieel is bij deze zone niet meer bestaande. De geplande werken zullen vervolgens een grote bijkomende verstoring van het archeologisch potentieel teweegbrengen ter hoogte van de oostelijke zone (weiland). Hiervoor moet een doordachte overweging gemaakt worden.

- 1) Uit het historisch, archeologisch en landschappelijk onderzoek (hst. 3 en 4) blijkt dat het projectgebied gelegen is in het noordelijke rurale gebied van Rumst. Het terrein is een gradiëntzone opklimmend vanuit de vallei van de Rupel en Grote Nete. De bodemtypes op het projectgebied zijn (hydromorfe) gedegradeerde grijsbruine podzolbodems en OB.
- 2) Het archeologisch potentieel is redelijk hoog. Op basis van de CAI, de landschappelijke ligging, de historische kaarten en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de directe omgeving worden er sporen verwacht vanaf de steentijd tot en met de nieuwe tijd, met een focus op de middeleeuwen en nieuwe tijd. Door de topografische ligging mag een steentijdpotentieel niet uitgesloten worden. De initiatiefnemer plant de aanleg van een nieuwe waterinfrastructuur in de vorm van een pompstation en reinwaterkelders met nutsleidingen in de tot nu toe onaangeraakte oostelijke zone. De kans op het aantreffen van archeologische vondsten of sporen is in deze zone zeer hoog door de niet-bestaande graad van verstoring. Na de constructie zal overgegaan worden tot de sloop en uitbraak van de bestaande infrastructuur in de westelijke zone. De kans op het aantreffen van archeologisch vondsten of sporen is in deze zone nihil door de bestaande hoge graad van verstoring.
- 3) De initiatiefnemer plant meervoudige werken op het projectgebied in meerdere fasen. Het nieuwe opjaagstation en reinwaterkelders wordt opgericht in de Slijkenhoefstraat te Rumst in de nabijheid van het bestaande opjaagstation met bijhorende reinwaterkelders (oostelijke zone). Van zodra dit nieuwe opjaagstation werkzaam is, wordt overgegaan tot de sloop van de bestaande infrastructuur op de bestaande site (westelijke zone).

Omdat met de geplande werken in de westelijke zone slechts beperkte bijkomende bodemverstoringen zullen plaats vinden, en het archeologisch bodemarchief reeds verwijderd is door de werken van de huidige infrastructuur wordt en er aldus gepleit wordt voor **geen bijkomend vooronderzoek** van het dit gedeelte van het projectgebied. Op basis van bovenstaande argumenten wordt **vrijgave** geadviseerd.

Omdat met de geplande werken in de oostelijke zone uitgebreide bijkomende bodemverstoringen zullen plaats vinden, en het archeologisch bodemarchief steeds intact gebleven is en het archeologisch potentieel hoog is, wordt en er aldus gepleit wordt voor **bijkomend vooronderzoek** van het dit gedeelte van het projectgebied.

6 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		18 juni 2020
Toon Moeskops	Business Unit Manager		18 juni 2020
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		18 juni 2020

7 BIBLIOGRAFIE

Kaart van Villaret, Institut National de l'Information Géographique et Forestière, Sint-Mande (France), CH 292, uitgegeven in 1745, schaal 1:14.400.

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden voor Zijn Koninklijke Hoogheid de Hertog Karel Alexander van Lotharingen, Jozef Jean François de Ferraris, Koninklijke Bibliotheek van België, uitgegeven in 1770-1778, schaal 1:11.520 herleid naar 1:25.000.

Atlas van de Buurtwegen, opgesteld naar aanleiding van de wet op de buurtwegen van 10 april 1841, schaal 1:2.500 (overzichtsplannen schaal 1:10.000).

Topografische kaart van België, Philippe Vandermaelen, uitgegeven in 1846-1854, schaal 1:20.000.

Atlas Cadastral parcellaire de la Belgique de Rumpst, Philippe-Christian Popp, uitgegeven in 1842-1879, schaal 1:5000.

Geopunt Vlaanderen, Orthofoto's 1971, 1979-1990, 2000-2003 *Rumst, Slijkenhoefstraat* [online], <http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 19 mei 2020)

Cartesius, Topografische kaarten 1873, 1904, 1939, 1969, *Rumst, Slijkenhoefstraat* [online], <http://www.cartesius.be> (geraadpleegd op 19 mei 2020)

Agentschap Onroerend Erfgoed. 'Bermmonument Hélin van Zuylen van Nyevelt'. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Geraadpleegd 19 mei 2020. <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/302230>.

Agentschap Onroerend Erfgoed. 'Rumst'. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Geraadpleegd 19 mei 2020. <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13698>.

Agentschap Onroerend Erfgoed. 'Slakkenhoeve'. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Geraadpleegd 19 mei 2020. <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/14012>.

Antrop, Marc, Veerle Van Eetvelde, Jo Janssens, Ilse Martens, en Sylvie Van Damme. 'Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest'. Gent: Universiteit Gent - Vakgroep Geografie, maart 2002.

Baeyens, L., en Tavernier, R. *Verklarende tekst bij het kaartblad Kontich 43 E*. Gent: Instituut tot aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw, 1975.

Bakx, Ron, Marjolijn De Puydt, en Maarten Smeets. 'Het archeologisch onderzoek aan de Beekboshoeke te Waarloos (Kontich)'. Studiebureau Archeologie bvba, 2013. <http://oar.onroerenderfgoed.be/publicaties/ROEV/553/ROEV0553-001.pdf>.

Bot, Bart. 'Vooronderzoek Rumst Rumst Antwerpsesteenweg 91-93'. Archeologienota. Bart Bot Archeologie, 25 februari 2019. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/10253>.

Bruggeman, Jordi, en Bénédicte Cleda. 'Vooronderzoek Rumst Hoveniersstraat'. Archeologienota. All-Archeo bvba, 10 september 2018. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/8528>.

- Coenaerts, Jan, en Jelle Defrancq. 'Vooronderzoek Rumst Rumst Steenweg op Waarloos'. Archeologienota. ABO nv, 9 februari 2017. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1932>.
- Coremans, Liesbeth, en Reyns, Natasja. 'Vooronderzoek Rumst Rumst Antwerpsesteenweg 91-93'. Nota. All-Archeo bvba, 1 januari 2020. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/13380>.
- Denewet, Lieven, Karel Lemmens, en Herman Holemans. 'Molen van Waarloos'. Belgische Molendatabase. Geraadpleegd 19 mei 2020. <https://www.molenechos.org/molen.php?nummer=6706>.
- Geelen, Niels, Jan De Beenhouwer, en Marleen Arckens. 'Vooronderzoek Rumst Rumst Hollebeekstraat'. Archeologienota. Fodio bvba, 26 januari 2018. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/6306>.
- Geelen, Niels, Jan De Beenhouwer, en Marleen Arckens. 'Vooronderzoek Rumst Rumst Hollebeekstraat'. Archeologienota. Fodio bvba, 31 januari 2018. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/6343>.
- Hagen, Julie, en Veerle Caelen. 'Vooronderzoek Kontich Waarloosveld'. Archeologienota. ABO nv, 18 januari 2017. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1706>.
- Heirbaut, Elly, en Caroline Dockx. 'Vooronderzoek Rumst Steenweg op Waarloos'. Archeologienota. LARes, 16 mei 2019. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/11063>.
- Laga, P., Stephen Louwye, en Stéphane Geets. 'Paleogene and Neogene Lithostratigraphic Units (Belgium)'. *Geologica Belgica* 4(1/2) (2002): 135–52.
- Neyens, Jos. *Rumst van Romeinse nederzetting tot nijverheidsgemeente*. Rumst Geschiedkundige Kring Rumesta, 1988. <https://www.unicat.be/uniCat?func=search&query=sysid:58074677>.